

الأَرْبَعُونَ حَدِيثًا السَّيْلِقِيَّةَ

المحدث زيد بن عبد الله بن مسعود الهاشمي رحمته الله

Четиридесет хадиса от образците на красноречието

на мухаддис Зейд ибн Абдуллах ибн Месуд ел-Хашими

(Аллах да го помилва)

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

Първи хадис

От Енес ибн Малик, който казва: Пратеникът на Аллах ﷺ ни направи проповед, докато стоеше на безносата си камила. Той каза: „О, хора, като че ли смъртта в този свят само за другите, освен нас, е писана! И като че ли истината в този свят само за другите, освен нас, е задължение! И като че ли мъртъвците, които изпращаме са пътници, които скоро време при нас ще се върнат! И ние ги настаняваме в гробовете им и ядем от наследството им, като че ли вечно ще живеем след тях. Забравихме за всяко поучение и се почувствахме сигурни-предпазени от всяко бедствие. Честито на онзи, който собствените му недъзи не му дават възможност да се занимава с чуждите недъзи! И честито на онзи, който раздава от имот, спечелен без противопоставяне на Аллах, и се намира в седенките на схватливите и мъдри хора, и общува с нищожните и бедни хора! Честито на онзи, чиято душа е снишена, характерът му е хубав, тайните му мисли са добри и предпазва хората от злото у себе си! И честито на онзи, който раздава излишния си имот, а стиска у себе си излишните си думи и се помества в рамките на свещената традиция-суннет, а не е изкушен от съвременните измислици-бидат.”

Втори хадис

От Халифе ибн ел-Хусейн, който казва: Чух Кайс ибн Асим ел-Мукри да казва: Приблжих се към Пратеника на Аллах ﷺ като част от делегация, изпратена от (племето) бени Темим, а той ми каза: „О, Кайс, изкъпи се с вода и с уханието на лотос!” Аз го направих, после се върнах при него и му казах: „О, Пратенико на Аллах, дай ни наставление, от което да се възползваме!” – а той, мир нему, каза: „О, Кайс, величието е заедно с нищожността и живота е заедно със смъртта, и този свят-дунята е заедно с другия-ахирета. И за всяко нещо има такъв, който му води отчет, и над всяко нещо има такъв, който го следи, и за всяка добрина има награда, и за всяка злина има наказание, и за всяко събитие има определен срок. Трябва да имаш, о, Кайс, такъв придружител, който да бъде погребан заедно с теб, докато е жив, а ти да бъдеш погребан заедно с него, когато умреш. И ако той е щедър-почтен – ще те почете, а ако е стиснат-долен – ще те предаде. И той няма да бъде събран с друг, освен с теб, а ти няма да бъдеш съживен без него, нито да бъдеш разпитван за друг, освен него. Затова не избирай (за такъв придружител) такъв, който не е добър, защото ако той е добър, единствено ти ще бъдеш този, който ще се наслади на приятната му компания, а ако той е противен, единствено ти ще бъдеш този, който ще бъде погнусен от компанията му. И този (придружител) са твоите постъпки.

بسم الله الرحمن الرحيم

الحديث الأول

عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ: خَطَبَنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ عَلَى نَاقَتِهِ الْجَدْعَاءِ فَقَالَ: (أَيُّهَا النَّاسُ كَأَنَّ الْمَوْتَ فِيهَا عَلَى غَيْرِنَا كُتِبَ، وَكَأَنَّ الْحَقَّ فِيهَا عَلَى غَيْرِنَا وَجَبَ، وَكَأَنَّ الَّذِي نُشَيِّعُ مِنَ الْأَمْوَاتِ سَفَرُهُ عَمَّا قَلِيلٍ إِلَيْنَا رَاجِعُونَ، نُبَوِّئُهُمْ أَجْدَانَهُمْ، وَنَأْكُلُ تُرَاهُفَهُمْ، كَأَنَّا مُخْلَدُونَ بَعْدَهُمْ، نَسِيْنَا كُلَّ وَاعِظَةٍ، وَأَمْنَا كُلَّ جَائِحَةٍ، طُوِيَ لِمَنْ شَعَلَهُ عَيْبُهُ عَنْ عُيُوبِ النَّاسِ، طُوِيَ لِمَنْ أَتَفَقَّ مَا لَا اكْتِسَبَهُ مِنْ غَيْرِ مَعْصِيَةِ اللَّهِ، وَجَالَسَ أَهْلَ الْفَقْهِ وَالْحِكْمَةِ، وَخَالَطَ أَهْلَ الذَّلَّةِ وَالْمَسْكِنَةِ، طُوِيَ لِمَنْ ذَلَّتْ نَفْسُهُ، وَحَسُنَتْ خَلِيقَتُهُ، وَصَلَحَتْ سِرِيرَتُهُ، وَعَزَلَ عَنِ النَّاسِ شَرُّهُ، طُوِيَ لِمَنْ أَتَفَقَّ الْفَضْلُ مِنْ مَالِهِ، وَأَمْسَكَ الْفَضْلَ مِنْ قَوْلِهِ، وَوَسَّعَتْهُ السُّنَّةُ، وَلَمْ تَسْتَهْوِهِ الْبِدْعَةُ).

الحديث الثاني

عَنْ خَلِيفَةَ بْنِ الْحَصَنِ قَالَ: سَمِعْتُ قَيْسَ بْنَ عَاصِمٍ الْمُنْقَرِيَّ يَقُولُ: قَدِمْتُ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ فِي وَفْدٍ مِنْ جَمَاعَةِ بَنِي تَمِيمٍ فَقَالَ لِي: (اغْتَسِلْ بِمَاءٍ وَسَدْرِ فَقَعَلْتُ، ثُمَّ عُدْتُ إِلَيْهِ فَقُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ عِظْنَا مَوْعِظَةً نَنْتَفِعُ بِهَا، فَقَالَ عَلَيْهِ السَّلَامُ: يَا قَيْسُ إِنَّ مَعَ الْعِزِّ ذُلًّا، وَإِنَّ مَعَ الْحَيَاةِ مَوْتًا، وَإِنَّ مَعَ الدُّنْيَا آخِرَةً، وَإِنَّ لِكُلِّ شَيْءٍ حَسِيبًا، وَعَلَى كُلِّ شَيْءٍ رَقِيبًا، وَإِنَّ لِكُلِّ حَسَنَةٍ ثَوَابًا، وَلِكُلِّ سَيِّئَةٍ عِقَابًا، وَإِنَّ لِكُلِّ أَجَلٍ كِتَابًا، إِنَّهُ لَا بَدَلَكَ يَا قَيْسُ مِنْ قَرِينٍ يُدْفَنُ مَعَكَ وَهُوَ حَيٌّ، وَتُدْفَنُ مَعَهُ وَأَنْتَ مَيِّتٌ، فَإِنْ كَانَ كَرِيمًا أَكْرَمَكَ، وَإِنْ كَانَ لَثِيمًا أَسْلَمَكَ، ثُمَّ لَا يُحْشَرُ إِلَّا مَعَكَ، وَلَا تُبْعَثُ إِلَّا مَعَهُ، وَلَا تُسْأَلُ إِلَّا عَنْهُ، فَلَا تَجْعَلُهُ إِلَّا صَالِحًا، فَإِنَّهُ إِنْ كَانَ صَالِحًا لَمْ تَأْنَسْ إِلَّا بِهِ، وَإِنْ كَانَ فَاحِشًا لَمْ تَسْتَوْحِشْ إِلَّا مِنْهُ، وَهُوَ فَعَلُكَ).

Трети хадис

От ебу ед-Дерда, който казва: Пратеникът на Аллах ﷺ ни направи проповед, в която каза: „О, хора, обърнете се към Аллах с теубе преди да умрете! И бързайте да правите добрини преди да бъдете заети! И поддържайте връзката между вас и вашият господар и ще бъдете подпомогнати! И раздавайте много милостиня-садака и ще бъдете (доволно) нахранени! И командвайте добрите неща и ще бъдете облагородени и спирайте злите неща и ще бъдете подкрепени! О, хора, най-проницателният от вас е онзи, който най-много спомина смъртта и най-решителният от вас е онзи, който най-добре се готви за нея! Наистина от признаците на зрелия разум е отчуждението от измамното жилище (на този свят) и обръщането към вечното жилище (на другия свят), и запасяването за престоя в гроба, и подготовката за Деня на разпределянето (към Дженнета и Джехеннема).”

Четвърти хадис

От ибн Аббас, който казва: Чух Пратеника на Аллах ﷺ да казва по време на проповед: „О, хора, вие имате знаци (дадени от Аллах в шериата), затова се ориентирайте по тях! И вие имате крайна цел (Дженнета или Джехеннема), затова се устремете към нея! И вярващият човек се намира между две опасения: изминалата част от живота му, за която не знае как Аллах ще го съди и оставащата част от живота му, за която не знае какво Аллах му е писал. Та нека слугата (на Аллах) да вземе от себе си за себе си и от земния си живот – за откъсването, и от младостта си – за старостта си, и от живота си – за след смъртта си! Кълна се в онзи, в чиято ръка е душата на Мухаммед, никой няма да може да се поправи след смъртта и няма друго жилище след напускането на този свят, освен градините (на Дженнета) и огъня (на Джехеннема).”

Пети хадис

От ебу Сеид ел-Худри, който казва: Пратеникът на Аллах ﷺ ни изнесе проповед, в която каза: „Няма друго добро в този живот, освен учен, който говори и слушател, който схваща. О, хора, вие се намирате в промеждутък от време (без явен говорител от името на Аллах), а течението (на този свят) ви отнася бързо и вие сами виждате как нощта и деня (бързо) износват всичко ново и приближават всичко отдалечено и донасят всичко обещано.” Тогава ел-Микдад му каза: „О, Вестителю на Аллах, какъв е този промеждутък?” А той отговори: „Това е жилището на (на този свят, жилище на) изпитанията (за вярата) и откъснатостта (от Аллах). И когато нещата станат толкова неясни за вас, колкото тъмнините на нощта, бъдете с Курана, защото той е застъпник, който е зачетен и свидетел, който е признат. Който го постави пред себе си – го води към (градините на) Дженнета, а който го постави зад себе си – го дърпа към огъня (на Джехеннем). Той е най-ясният предводител по най-добрата пътека. Който постъпва според него получава награда, а който отсъжда според него постъпва справедливо.”

الحديث الثالث

عَنْ أَبِي الدَّرْدَاءِ قَالَ: خَطَبَنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ يَوْمَ الْجُمُعَةِ فَقَالَ: (أَيُّهَا النَّاسُ تَوْبُوا إِلَى اللَّهِ قَبْلَ أَنْ تَمُوتُوا، وَتَادِرُوا بِالْأَعْمَالِ الصَّالِحَةِ قَبْلَ أَنْ تَشْغَلُوا، وَصِلُوا الَّذِي بَيْنَكُمْ وَبَيْنَ رَبِّكُمْ فَتُسْعَدُوا، وَكَثِّرُوا الصَّدَقَةَ تَزُرُّوْا، وَأْمُرُوا بِالْمَعْرُوفِ تُنْجَسُوا، وَانْهَوْا عَنِ الْمُنْكَرِ تُنْصَرُوا، أَيُّهَا النَّاسُ: إِنَّ أَكْمِسَكُمْ أَكْثَرُكُمْ ذِكْرًا لِلْمَوْتِ وَأَحْزَمَكُمْ أَحْسَنَكُمْ اسْتِعْدَادًا لَهُ، أَلَا وَإِنَّ مِنْ عَلَامَاتِ الْعَقْلِ التَّجَافِي عَنْ دَارِ الْغُرُورِ، وَالْإِنَابَةَ إِلَى دَارِ الْخُلُودِ، وَالتَّزُودَ لِسُكْنَى الْقُبُورِ، وَالتَّأَهُبَ لِيَوْمِ النُّشُورِ).

الحديث الرابع

عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ فِي خُطْبَتِهِ: (أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّ لَكُمْ مَعَالِمَ فَأَنْتَهُوَ إِلَى مَعَالِكُمْ، وَإِنَّ لَكُمْ نِهَآيَةً فَأَنْتَهُوَ إِلَى نِهَآيَتِكُمْ، وَإِنَّ الْمُؤْمِنَ بَيْنَ مَخَافَتَيْنِ، بَيْنَ أَجَلٍ قَدْ مَضَى لَا يَذِرِي مَا اللَّهُ صَانِعٌ بِهِ، وَبَيْنَ أَجَلٍ قَدْ بَقِيَ لَا يَذِرِي مَا اللَّهُ قَاضٍ فِيهِ، فَاتَّخِذِ الْعَبْدُ لِنَفْسِهِ مِنْ نَفْسِهِ، وَمِنْ دُنْيَاهُ لَا خَيْرَ فِيهِ، وَمِنْ الشَّيْبَةِ قَبْلَ الْكِبَرِ، وَمِنْ الْحَيَاةِ قَبْلَ الْمَوْتِ، فَوَلَدِي نَفْسُ مُحَمَّدٍ بِيَدِهِ مَا بَعْدَ الْمَوْتِ مِنْ مُسْتَعْتَبٍ، وَمَا بَعْدَ الدُّنْيَا دَارٌ إِلَّا الْجَنَّةُ أَوْ النَّارُ).

الحديث الخامس

عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ قَالَ: خَطَبَنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ فِي خُطْبَتِهِ: (إِنَّهُ لَا خَيْرَ فِي الْعَيْشِ إِلَّا لِعَالِمٍ نَاطِقٍ، أَوْ مُسْتَمِعٍ وَاعٍ، أَيُّهَا النَّاسُ: إِنَّكُمْ فِي زَمَانٍ هَذَنَةٍ، وَإِنَّ السَّيْرَ بَكُمْ سَرِيعٌ، وَقَدْ رَأَيْتُمْ اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ كَيْفَ يُبْلِيَانِ كُلَّ جَدِيدٍ، وَيُقَرِّبَانِ كُلَّ بَعِيدٍ، وَتَأْتِيَانِ بِكُلِّ مَوْعُودٍ، فَقَالَ لَهُ الْمَقْدَادُ: يَا نَبِيَّ اللَّهِ وَمَا الْهَذَنَةُ؟ قَالَ: دَارُ بَلَاءٍ وَانْقِطَاعٍ، فَإِذَا التَّبَسَّتْ عَلَيْكُمْ الْأُمُورُ كَطَعِ اللَّيْلِ الْمُظْلِمِ فَعَلَيْكُمْ بِالْقُرْآنِ، فَإِنَّهُ شَافِعٌ مُشَفِّعٌ، وَشَاهِدٌ مُصَدِّقٌ، مَنْ جَعَلَهُ أَمَامَهُ قَادَهُ إِلَى الْجَنَّةِ، وَمَنْ جَعَلَهُ خَلْفَهُ سَاقَهُ إِلَى النَّارِ، هُوَ أَوْضَحُ دَلِيلٍ إِلَى خَيْرٍ سَبِيلٍ، مَنْ قَالَ بِهِ صَدَقَ، وَمَنْ عَمِلَ بِهِ أُجِرَ، وَمَنْ حَكَمَ بِهِ عَدَلَ).

Шести хадис

От ибн Умер, който казва: Каза Пратеникът на Аллах ﷺ: „Слугата не е изпълнил вярата си в Аллах, докато не усвои пет черти: Да разчита (за всичко) на Аллах – теўеккул; да повери (делата си) на Аллах – тефўид; да търпи изпитанията на Аллах – сабр; да се подчини на заповедите на Аллах – теслим; да е доволен от съдбата на Аллах – рида. Защото който обича заради Аллах и мрази заради Аллах, дава заради Аллах, и лишава заради Аллах – той е изпълнил своята вяра.”

Седми хадис

От ебу Хурайра, който казва: Чух Пратеника на Аллах ﷺ да казва по време на проповед: „О, хора, слугата не е записан като предан на Аллах (истински ислям), докато хората не се спасят от (злините на) ръцете и езика му. И той не е достигнал степената верен на Аллах (истински иман), докато не му се довери брат му, че няма да му се случат злини от него, а съседът му – че няма да го поразят крайниците му. И не се брои за внимателен към Аллах (истинска текўа), докато не остави онова, в което няма вреда, страхувайки се да не попадне в онова, в което има вреда. О, хора, онзи, който се страхува от нощно нападение (не спи, а) пътува, а онзи, който пътува през нощта достига целта. Наистина вие ще узнаете резултатите от постъпките си тогава, когато бъдат затворени книгите с делата ви. О, хора, наистина намерението на верния човек е по-добро от постъпката му, а намерението на престъпника е по-лошо от постъпката му.

Осми хадис

От ибн Аббас, който казва: Пратеникът на Аллах ﷺ каза: „Който се посвети на Аллах, Аллах го избавя от всяко бreme, а който се посвети на този свят-дунята, Аллах го оставя на него. И който се опитва да постигне целта си, като се противи на Аллах, е още по-далеч от онова, на което се надява и още по-близо до онова, от което се страхува. И който се домогва до хорските хвалби, като се противи на Аллах, е порицан дори от онези, които го хвалят. И който се стреми към хорското задоволство чрез гнева на Аллах, Аллах го оставя на тях, а който се стреми към Аллаховото задоволство чрез хорския гняв, Аллах го избавя от злото им. И който има добро отношение с Аллах, Аллах поправя отношенията му с хората. И който се пречисти вътрешно (в сърцето си), Аллах го поправя външно (в постъпките му). И който се труди за отвѣдния живот-ахирета, Аллах му е достатъчен за да се справи със земния-дунята.”

الحديث السادس

عَنِ ابْنِ عُمَرَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ: (لَا يَكْمُلُ عَبْدُ الْإِيمَانِ بِاللَّهِ حَتَّى يَكُونَ فِيهِ خَمْسُ خِصَالٍ: التَّوَكُّلُ عَلَى اللَّهِ، وَالتَّفْوِيزُ إِلَى اللَّهِ، وَالصَّبْرُ عَلَى بَلَاءِ اللَّهِ، وَالتَّسْلِيَةُ لِأَمْرِ اللَّهِ، وَالرِّضَى بِقَضَاءِ اللَّهِ، إِنَّهُ مَنْ أَحَبَّ لِلَّهِ وَأَتَعَاضَ لِلَّهِ، وَأَعْطَى لِلَّهِ، وَمَنَعَ لِلَّهِ، فَقَدْ اسْتَكْمَلَ الْإِيمَانَ).

الحديث السابع

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ فِي خُطْبَتِهِ: (أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّ الْعَبْدَ لَا يَكْتَبُ فِي الْمُسْلِمِينَ حَتَّى يَسْلَمَ النَّاسُ مِنْ يَدِهِ وَلِسَانِهِ، وَلَا يَبْتَالُ دَرَجَةُ الْمُؤْمِنِينَ حَتَّى يَأْمَنَ أَخُوهُ بِوَأَيْقِهِ، وَجَارُهُ بِوَادِرِهِ، وَلَا يُعَدُّ مِنَ الْمُتَّقِينَ حَتَّى يَدَعَ مَا لَا بَأْسَ بِهِ خَذَارَ مَا بِهِ الْبَأْسُ، أَيُّهَا النَّاسُ: إِنَّهُ مَنْ خَافَ الْبَيَّاتَ أَذْلَجَ، وَمَنْ أَذْلَجَ فِي الْمَسِيرِ وَصَلَ، وَإِنَّمَا تَعْرِفُونَ عَوَاقِبَ أَعْمَالِكُمْ لَوْ فَدَّطَوْتِ صَحَائِفَ آجَالِكُمْ، أَيُّهَا النَّاسُ: إِنَّ نِيَّةَ الْمُؤْمِنِ خَيْرٌ مِنْ عَمَلِهِ، وَنِيَّةَ الْفَاسِقِ شَرٌّ مِنْ عَمَلِهِ).

الحديث الثامن

عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ: (مَنْ انْقَطَعَ إِلَى اللَّهِ كَهَاءُ اللَّهِ كُلُّ مُؤْنَةٍ فِيهَا، وَمَنْ انْقَطَعَ إِلَى الدُّنْيَا وَكَلَهُ اللَّهُ إِلَيْهَا، وَمَنْ حَاوَلَ أَمْرَ بَعْضِيَّةِ اللَّهِ كَانَ أَبْعَدَ لَهُ مِمَّا رَجَا، وَأَقْرَبَ مِمَّا اتَّقَى، وَمَنْ طَلَبَ مَحَامِدَ النَّاسِ بِمَعَاصِي اللَّهِ عَادَ حَامِدُهُ مِنْهُمْ دَامًا، وَمَنْ أَرْضَى النَّاسَ بِسَخَطِ اللَّهِ وَكَلَهُ اللَّهُ إِلَيْهِمْ، وَمَنْ أَرْضَى اللَّهَ بِسَخَطِ النَّاسِ كَهَاءُ اللَّهِ شَرَّهُمْ، وَمَنْ أَحْسَنَ فِيمَا بَيْنَهُ وَبَيْنَ اللَّهِ كَهَاءُ اللَّهِ فِيمَا بَيْنَهُ وَبَيْنَ النَّاسِ، وَمَنْ أَحْسَنَ سِرِّيَرَتَهُ أَصْلَحَ اللَّهُ عِلَاقَتَهُ، وَمَنْ عَمِلَ لَا خَيْرَ تَهْ كَهَاءُ اللَّهِ أَمْرُ دُنْيَاهُ).

Девети хадис

От ибн Умер, който казва: Пратеникът на Аллах ﷺ каза: „Аллах да помилва онзи слуга, който когато говори печели, а когато мълчи се спасява. И наистина езикът е най-използваният инструмент от човека. И не е ли всяка дума изречена от слугата против него, освен ако не е споменаване на Аллах – зикр или командване на доброто, или възпиране на злото, или сдобряване между хората?“ Тогава Муаз ибн Джебел му каза: „О, Пратенико на Аллах, нима ще ни се държи сметка за думите ни?“ А той отговори: „Нима нещо друго ще хвърли хората в огъня по лицата им, а не онова, което са пожънали езиците им? Затова онзи, който иска да е в безопасност да се пази какво говори езикът му и да внимава какво таи сърцето му, и да бъде добър в постъпките си, и да не разпростира нашироко очакванията си.“ И не изминаха и няколко дни от това, когато бе спуснат айета: „Няма добро в повечето от тяхното шептене, освен онзи, който приканва към милостиня-садака или към добрина или към сдобряване между хората.“

Десети хадис

От ебу Муса ел-Ешари, който казва: Пратеникът на Аллах ﷺ каза: „Недейте да кълнете-хулите този свят-дунята, защото той е езидното животно на вярващия – чрез него става възможно да върши доброто и чрез него става възможно да се избави от злото. Случва се слугата да каже: „Аллах да прокълне този свят-дунята!“, а дунята да му отвърне: „Аллах да прокълне онзи от нас двамата, който повече се противи на Аллах!“”

А Сеид Шериф казва: В този смисъл някои са казали: „Хората казват: „Това е провалено време!“, а те самите са провалените, а времето не е провалено!“

Единадесети хадис

От ибн Аббас, който казва: Пратеникът на Аллах ﷺ каза: „Често си спомняйте съсипващото удоволствията (умиране). Защото ако си спомните за него, когато сте притеснени (от бедност), то ще ви накара да се отпуснете и вие ще бъдете доволни от положението си и ще получите отплатата си. И ако си спомните за него, когато сте богати, то ще ви накара да презрете богатството и вие ще раздадете щедро от него и ще получите наградата си. Защото умиранията слагат край на очакванията, а нощите приближават крайните срокове (на живота). И в действителност човекът се намира между два дни: изминалия ден, в който са запечатани постъпките му и предстоящия ден, за който не знае и може би няма да доживее. И когато излезе душата му и бъде положен в гроба му, слугата ще види отплатата за онова, което е вършил и ще узнае нищожността на богатството, което е оставил. И навярно той го е събрал с мошеничество или от задължения, които не е изплатил.“

الحديث التاسع

عَنِ ابْنِ عُمَرَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ: (رَحِمَ اللَّهُ عَبْدًا تَكَفَّرَ فَقَعِمَ، أَوْ سَكَتَ فَسَلِمَ، إِنَّ اللِّسَانَ أَمْلَكُ شَيْءٍ لِلْإِنْسَانِ، أَلَا وَإِنَّ كَلَامَ الْعَبْدِ كُلَّهُ عَلَيْهِ، إِلَّا ذِكْرَ اللَّهِ، أَوْ أَمْرًا بَعْرُوفٍ، أَوْ نَهْيًا عَنْ مُنْكَرٍ، أَوْ إِصْلَاحًا بَيْنَ مُؤْمِنَيْنِ، فَقَامَ إِلَيْهِ مُعَاذُ بْنُ جَبَلٍ فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ أَتَوَاقِفُ بِمَا تَشْكُرُ بِهِ؟ فَقَالَ: وَهَلْ يَكُفُّ النَّاسَ عَلَى مَنَاجِرِهِمْ فِي النَّارِ إِلَّا حَصَائِدُ أَلْسِنَتِهِمْ، فَمَنْ أَرَادَ السَّلَامَةَ فَلْيَحْفَظْ مَا جَرَى بِهِ لِسَانُهُ، وَلْيَحْرُسْ مَا انْطَوَى عَلَيْهِ جَنَانُهُ، وَلْيُحْسِنِ عَمَلَهُ، وَلْيَقْصُرْ أَمَلَهُ) ثُمَّ لَمْ تَمُضْ أَيَّامٌ حَتَّى نَزَلَتْ هَذِهِ الْآيَةُ: (لَا خَيْرَ فِي كَثِيرٍ مِنْ نَجْوَاهُمْ إِلَّا مَنْ أَمَرَ بِصَدَقَةٍ أَوْ مَعْرُوفٍ أَوْ إِصْلَاحٍ بَيْنَ النَّاسِ)).

الحديث العاشر

عَنِ أَبِي مُوسَى الْأَشْعَرِيِّ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ: (لَا تَسُبُّوا الدُّنْيَا فَيَنْعَمَتْ مَطِئَةُ الْمُؤْمِنِ، عَلَيْهَا يَبْلُغُ الْخَيْرَ، وَبِهَا يَنْجُو مِنَ الشَّرِّ، إِنَّهُ إِذَا قَالَ الْعَبْدُ لَعَنَ اللَّهُ الدُّنْيَا، قَالَتِ الدُّنْيَا: لَعَنَ اللَّهُ أَعْصَانَا لِرَبِّهِ). قَالَ السَّيِّدُ الشَّرِيفُ: فَأَخَذَ هَذَا الْمَعْنَى بَعْضُهُمْ فَقَالَ:

يَقُولُونَ الزَّمَانُ بِهِ فُسَادٌ وَهُمْ فُسَدُوا وَافْسَدَ الزَّمَانُ

الحديث الحادي عشر

عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ: (أَكْثَرُوا ذِكْرَ هَادِمِ اللَّذَاتِ، فَإِنَّكُمْ إِنْ ذَكَّرْتُمُوهُ فِي ضَيْقٍ وَسَّعَهُ عَلَيْكُمْ فَزَيْتُمْ بِهِ فَأُجِرْتُمْ، وَإِنْ ذَكَّرْتُمُوهُ فِي غَيٍّ بَعْضُهُ إِلَيْكُمْ فَجُدْتُمْ بِهِ فَأُثْبِتُمْ، فَإِنَّ الْمَنَابِتَ قَاطِعَاتُ الْأَمَالِ، وَالْيَتَا لِي مَدَنِيَّاتُ الْأَجَالِ، وَإِنَّ الْمَرْءَ بَيْنَ يَوْمَيْنِ، يَوْمٌ قَدْ مَضَى أَحْصَى فِيهِ عَمَلُهُ فَخْتَمَ عَلَيْهِ، وَيَوْمٌ قَدْ بَقِيَ لَا يَدْرِي لَعَلَّهُ لَا يَصِلُ إِلَيْهِ، إِنَّ الْعَبْدَ عِنْدَ خُرُوجِ نَفْسِهِ وَحُلُولِ رَمْسِهِ يَرَى جَزَاءَ مَا أَسْلَفَ وَقَلَّةَ غِنَى مَا خَلَّفَ، وَلَعَلَّهُ مِنْ بَاطِلٍ جَمَعَهُ، أَوْ مِنْ حَقٍّ مَنَعَهُ).

Дванадесети хадис

От ибн Аббас, който казва: Пратеникът на Аллах ﷺ каза: „О, хора, прехраната е (точно) разпределена и никой няма да превииши онова, което му е писано (да изяде). Затова търсете (прехраната си) по най-хубавия начин! И дължината на живота е (точно) определена и никой няма да надвиши срокът, който му е писан (да живее). Затова бързайте да работите преди да настъпи крайт ви! И всички постъпки се записват, без да се пропуска нито малко, нито голямо. Затова умножете добрините си! О, хора, в задоволяването с малко има изобилие и в умереността има печалба, и в безразличието (към маловажното) има спокойствие, и за всяка постъпка има отплата, и всяко бъдещо събитие (обещано от Аллах) е близо.”

Тринадесети хадис

От Енес ибн Малик, който казва: Чух Пратеникът на Аллах ﷺ да казва в някои от своите проповеди и поучения: „Не виждате ли сграбчените, въпреки величието си и ужасените, въпреки увереността си, които се впуснаха в неяснотите и се поддадоха на страстите си, докато дойдоха при тях пратениците на техния господар. И те нито постигнаха това, на което се надяваха, нито си възвърнаха онова, което загубиха. Застанаха начело на лошите си постъпки и съжалиха за това, което са оставили след себе си, но няма полза от съжаление след като писалката е изсъхнала. Нека Аллах помилава човек, който е подготвил добрини и е раздавал умерено, и е говорил истина, и е контролирал ключовете на своите страсти, а те не са го контролирали, и се противопоставил на душата си, та не я погубил.”

Четиринадесети хадис

От ебу Хурайра, който казва: Пратеникът на Аллах ﷺ каза: „Не давайте мъдростта на други, освен нейните хора, защото така ще я потъпчете. И не лишавайте от мъдростта нейните хора, защото така ще ги потъпчете! И не си отмъщавайте на престъпниците по същия начин, защото така ще се изгуби превъзходството ви (достойнството ви)! И недейте да показничите пред хората, защото така ще се провалят постъпките ви! И не стискайте онова, което имате, за да не бъде малко доброто ви! О, хора, нещата са три вида: това, за което е ясно, че е правилно, затова го следвайте; това, за което е ясно, че е грешно, затова странете от него; и това, за което се колебае – него отнесете към Аллах! О, хора, да ви известя ли за две неща, изискващи малко труд, печелещи огромна награда, няма по-добро от тях, с което да се посрещне Аллах? Те са мълчанието и добрия характер.”

الحديث الثاني عشر

عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ: (أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّ الرِّزْقَ مَقْسُومٌ لَنْ يَعْدُوا مَرَّةً مَا كُتِبَ لَهُ، فَاجْعَلُوا فِي الطَّلَبِ، وَإِنَّ الْعُمَرَ مَخْدُودٌ لَنْ يَنْجَاوَزَ أَحَدٌ مَا قُدِّرَ لَهُ، فَبادِرُوا قَبْلَ نَفَادِ الْأَجَلِ، وَالْأَعْمَالُ مُحْصَاةٌ لَنْ يَهْمَلَ مِنْهَا صَغِيرَةٌ وَلَا كَبِيرَةٌ، فَأَكْثِرُوا مِنْ صَالِحِ الْعَمَلِ، أَيُّهَا النَّاسُ: إِنَّ فِي الْفَنَاءِ لَسَعَةً، وَإِنَّ فِي الْإِقْصَادِ لِبَلْعَةً، وَإِنَّ فِي الزُّهْدِ لَرَّاحَةً، وَلِكُلِّ عَمَلٍ جَزَاءٌ وَكُلُّ آتٍ قَرِيبٌ).

الحديث الثالث عشر

عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ فِي بَعْضِ خُطْبِهِ أَوْ مَوَاعِظِهِ: (أَمَّا رَأَيْتُمْ الْمَأْخُودِينَ عَلَى الْعِزَّةِ، وَالْمُرَجَّحِينَ بَعْدَ الطُّمَأْنِينَةِ، الَّذِينَ أَقَامُوا عَلَى الشُّبُهَاتِ، وَجَنَحُوا إِلَى الشَّهَوَاتِ، حَتَّى أَتَتْهُمْ رُسُلُ رَبِّهِمْ، فَلَا مَا كَانُوا آمَنُوا أَذْرَكُوا، وَلَا إِلَى مَا فَاتَتْهُمْ رَجَعُوا، قَدِمُوا عَلَى مَا عَمِلُوا، وَنَدِمُوا عَلَى مَا خَلَفُوا، وَلَنْ يُغْنِيَ النَّدَمُ وَقَدْ جَفَّ الْقَلَمُ، فَرَحِمَ اللَّهُ أُمَّرَاءَ أَقْدَمَ خَيْرًا، وَأَتَّقَ قَصْدًا، وَقَالَ صِدْقًا، وَمَلَكَ دَوَاعِيَ شَهْوَتِهِ وَلَمْ تَمْلِكْهُ، وَعَصَى أَمْرَ نَفْسِهِ فَلَمْ تُهْلِكْهُ).

الحديث الرابع عشر

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ: (أَيُّهَا النَّاسُ: لَا تَعْطُوا الْحِكْمَةَ غَيْرَ أَهْلِهَا فَتَقْطِلُوهَا، وَلَا تَمْنَعُوهَا أَهْلَهَا فَتَقْطِلُوهُمْ، وَلَا تَعَايُوا ظَالِمًا فَيَبْطُلَ فَضْلُكُمْ، وَلَا تَرْتَأُوا النَّاسَ فَيَحْبِطَ عَمَلُكُمْ، وَلَا تَمْنَعُوا الْمَوْجُودَ فَيَقِلَّ خَيْرُكُمْ، أَيُّهَا النَّاسُ: إِنَّ الْأَشْيَاءَ ثَلَاثَةٌ: أَمْرٌ اسْتَبَانَ رُشْدُهُ فَاتَّبِعُوهُ، وَأَمْرٌ اسْتَبَانَ غِيَّهُ فَاجْتَنِبُوهُ، وَأَمْرٌ اخْتَلَفَ عَلَيْكُمْ فَرُدُّوهُ إِلَى اللَّهِ، أَيُّهَا النَّاسُ: لَا أَتَّبِعُكُمْ بِأَمْرَيْنِ خَفِيفَتَيْنِ مُؤَنَّتَهُمَا عَظِيمٌ أَجْرُهُمَا لَمْ يَلِقَ اللَّهُ بِمِثْلِهِمَا، الصَّحْتُ وَحُسْنُ الْخُلُقِ).

Петнадесети хадис

От ибн Умер, който казва: Пратеникът на Аллах ﷺ ни изнесе проповед, от която очите се насълзиха, а сърцата изтръпнаха. Сред онова, което запомних от нея са думите: „Най-превъзходният човек е онзи, който е скромен въпреки, че е високопоставен и който се въздържа (от земните удоволствия) въпреки, че е богат, и който е честен-безпристрастен въпреки, че е силен, и който е благоразумен (а не отмъстителен) въпреки, че е способен (да си отмъсти). Наистина, не е ли най-превъзходният човек онзи, който взема от тази земя-дунята, само колкото му е нужно и се въздържа от мръсотии, и се снабдява за заминаването си (от този свят), и се готви за отпътуването си? Наистина, не е ли най-разумният човек слугата, който е узнал своя господар и му се подчинил, и е узнал своя враг и му се противопоставил, и е узнал мястото, където ще остане (завинаги) и го устроил добре, и е узнал колко скоро ще замине и се запасил? Наистина, не е ли най-добрият запас онзи, който е придружен от внимание (към Аллах) и най-доброто знание – онова, което се предшества от (искрено) намерение, и най-високопоставеният човек – най-боязливият пред Аллах?”

Шестнадесети хадис

От ебу Хурайра, който казва: Пратеникът на Аллах ﷺ каза: „В Деня на заставането пред Аллах-Киямет хората ще бъдат съдени за едно от тези три неща: съмнително дело, към което са пристъпили; сладострастие, на което са се отдали; и гневно избухване, на което са се поддали. Затова, когато ви се яви съмнително дело изтрийте (съмнението) чрез сигурност. И когато ви сполети гневно избухване отблъснете го чрез помилване. И когато ви изкуши сладострастие потушете го чрез безразличие-въздържание. Защото в Деня на заставането пред Аллах-Киямет един глашатай ще прогласи: „Който има награда за получаване от Аллах, да се изправи!” И ще се изправят всички, които са помилвали хората приживе. Не си ли се замислял на думите на Всевишния: „Който помилва и поправя, неговата награда е алахово задължение.””

Седемнадесети хадис

От Абдуллах ибн Месуд, който казва: Пратеникът на Аллах ﷺ каза: Всевишният Аллах е казал: „Ей, адемов сине, ти всеки ден си получаваш прехраната и въпреки това си тъжен. И всеки ден се скъсява живота ти и въпреки това се радваш. Ти разполагаш с достатъчно, но стремежът ти към повече те кара да престъпваш (границите). Нито се задоволяваш от малко, нито се пресищаш от много.”

الحديث الخامس عشر

عَنِ ابْنِ عُمَرَ قَالَ: خَطَبَنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ خُطْبَةً دَرَفَتْ مِنْهَا الْعُيُونُ، وَوَحَلَتْ مِنْهَا الْقُلُوبُ، فَكَانَ مِمَّا ضَبِطَتْ مِنْهَا: (أَيُّهَا النَّاسُ: إِنَّ أَفْضَلَ النَّاسِ مَنْ تَوَاضَعَ عَنْ رِفْعَةٍ، وَزَهَدَ عَنْ غُنْيَةٍ، وَأَنْصَفَ عَنْ قُوَّةٍ، وَحَلَمَ عَنْ قُدْرَةٍ، أَلَا وَإِنَّ أَفْضَلَ النَّاسِ عَبْدًا أَخَذَ مِنَ الدُّنْيَا الْكَهَافَ، وَصَاحَبَ فِيهَا الْعَفَافَ، وَتَزَوَّدَ لِلرَّحِيلِ، وَتَاهَبَ لِلْمَسِيرِ، أَلَا وَإِنَّ أَعْقَلَ النَّاسِ عَبْدٌ عَرَفَ رَبَّهُ فَأَطَاعَهُ، وَعَرَفَ عَدُوَّهُ فَعَصَاهُ، وَعَرَفَ دَارَ إِقَامَتِهِ فَأَصْلَحَهَا، وَعَلِمَ سُرْعَةَ رَحْلَتِهِ فَتَزَوَّدَ لَهَا، أَلَا وَإِنَّ خَيْرَ الزَّادِ مَا صَحِبَهُ التَّقْوَى، وَخَيْرُ الْعَمَلِ مَا تَقَدَّمَهُ النِّيَّةُ، وَأَعْلَى النَّاسِ مَنْزِلَةً عِنْدَ اللَّهِ أَخْوَفُهُمْ مِنْهُ).

الحديث السادس عشر

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ: (إِنَّمَا يُؤْتَى النَّاسُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ مِنْ إِحْدَى ثَلَاثٍ: إِمَّا مِنْ شُبْهَةٍ فِي الدِّينِ ارْتَكَبُوهَا، أَوْ شَهْوَةٍ لَذَّةٍ أَثْرَوْهَا، أَوْ غَضَبَةٍ لَحِمِيَّةٍ أَعْمَلُوهَا، فَإِذَا لَاحَتْ لَكُمْ شُبْهَةٌ فَاجْلُوهَا بِالْيَقِينِ، وَإِذَا عَرَضَتْ لَكُمْ شَهْوَةٌ فَاقْضُوهَا بِالزُّهْدِ، وَإِذَا عَنَّتْ لَكُمْ غَضَبَةٌ فَادْرُؤْهَا بِالْعَفْوِ، إِنَّهُ يُنَادِي مُنَادٍ يَوْمَ الْقِيَامَةِ، مَنْ لَهَ عَلَى اللَّهِ أَجْرٌ فَلْيَقُمْ، فَيَقُومُوا الْعَافُونَ عَنِ النَّاسِ، أَلَمْ تَرَوْا إِلَى قَوْلِهِ تَعَالَى: (فَمَنْ عَفَا وَأَصْلَحَ فَأَجْرُهُ عَلَى اللَّهِ)).

الحديث السابع عشر

عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ: (يَقُولُ اللَّهُ تَعَالَى: يَا ابْنَ آدَمَ تَوُتَّى كُلُّ يَوْمٍ بِرِزْقِكَ وَأَنْتَ تَحْزَنُ، وَتُنْقِصُ كُلُّ يَوْمٍ مِنْ عُمْرِكَ وَأَنْتَ تَفْرَحُ، أَنْتَ فِيمَا يَكْفِيكَ وَتَطْلُبُ مَا يُطْغِيكَ، لَا بِقَلِيلٍ تَقْنَعُ، وَلَا مِنْ كَثِيرٍ تَشْبَعُ).

Осемнадесети хадис

От ебу Хурайра, който казва: Докато Пратеникът на Аллах ﷺ си стоеше един ден, видяхме го да се усмихва толкова, че да се покажат зъбите му. Казаха му: „Защо се усмихваш, о, Пратенико на Аллах?“ А той каза: „Двама човека коленичили пред моя Господар, като единият от тях казал: „Господарю мой, компенсирай ме за несправедливостта на моя брат (против мен), като вземеш от него (от добрините му)!“ И Всевишният Аллах му казал: „Компенсирай брат си за твоята несправедливост!“ А другият отвърнал: „Не ми остана никаква добрина, с която да го компенсирам.“ Тогава първият казал: „Господарю мой, тогава нека да понесе от товара (на греховете) ми!“ И от очите на Пратеника на Аллах ﷺ започнаха да се леят сълзи. После каза: „Наистина това е ден, в който хората имат нужда да се разтоварят от греховете си! После Всевишният Аллах казал на този, който търси правото си: „Вдигни главата си и погледни към дженнетските градини!“ И той вдигнал главата си, а красотите и прелестите, които видял му харесали толкова много, че казал: „За кого е всичко това, о, Господарю мой?“ А Аллах отговорил: „За онзи, който може да изплати цената му.“ Човекът попитал: „Че кой е способен да изплати цената му?“ А Аллах му отвърнал: „Ти си способен.“ Човекът попитал: „А по какъв начин?“ И Аллах му отвърнал: „Като простиш на брат си.“ Тогава човекът казал: „О, Господарю мой, вече простих на брат си!“ И Аллах ще му каже: „Хвани брат си за ръката и го вкарай в Дженнета!“” После Пратеникът на Аллах ﷺ изрече (следния аят): „Бъдете внимателни към Аллах и се одобрявайте помежду си!“

Деветнадесети хадис

От Енес ибн Малик, който казва: Попитаха Пратеника на Аллах ﷺ: „Кои са алаховите приятели-евлии, които не се страхуват и не са тъжни?“ А той отвърна: „Онези, които гледат задълбочено към действителността на този преходен свят, докато другите хора гледат към него повърхностно, и които са загрижени от дългосрочните последствия от преходния свят, докато другите хора са загрижени само за краткосрочните, и те са умъртвили онова от него, за което се страхуват да не бъдат умъртвени от него и са изоставили онова от него, за което са узнали, че ще бъдат изоставени от него. И която от придобивките му да се изпречи на пътя им – те я отхвърлят, и която от високите му позиции да се опита да ги подмами – те я омаловажават. И каквото да остарее от него те не го подновяват, и каквото да се порути от него те не го съграждат повторно. Той е мъртъв в сърцата им и те не го съживяват, а напротив – рушат го напълно и съграждат на мястото му вечния свят-ахирета. И го продават, а купуват на негово място онова, което остава трайно заедно с тях. И те гледат към хората, обсебени от него и виждат как ги поразяват най-различни бедствия. И за тях няма друга сигурност, освен онова, на което се надяват, нито има друг страх, освен онова, от което се пазят.“

الحديث الثامن عشر

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: بَيَّنَّ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ ذَاتَ يَوْمٍ جَالِسًا إِذْ رَأَيْنَاهُ ضَحِكَ حَتَّى بَدَتْ ثَنَائِيَاهُ، فَقِيلَ لَهُ: مِمَّ تَضْحِكُ يَا رَسُولَ اللَّهِ؟ قَالَ: (رَجُلَانِ مِنْ أُمَّتِي جَثِيَّابَيْنَ يَدَيْ رَبِّي، فَقَالَ أَحَدُهُمَا: يَا رَبِّ خُذْ لِي بِمِطْلَعَتِي مِنْ أَحْيٍ، قَالَ اللَّهُ تَعَالَى: اعْطِ أَخَاكَ مِطْلَعَتَهُ، فَقَالَ: يَا رَبِّ مَا بَقِيَ مِنْ حَسَنَاتِي شَيْءٌ فَقَالَ: يَا رَبِّ فَلْيَحْمِلْ مِنْ أَوْزَارِي، وَفَاصَتْ عَيْنَا رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ، ثُمَّ قَالَ: إِنَّ ذَلِكَ الْيَوْمَ لَيُؤْمَرُ يَحْتَاجُ النَّاسُ فِيهِ إِلَى أَنْ يَحْمَلَ عَنْهُمْ مِنْ أَوْزَارِهِمْ، قَالَ: ثُمَّ قَالَ اللَّهُ تَعَالَى لِلطَّالِبِ بِحَقِّهِ: ازْقِعْ بَصْرَكَ فَانْظُرْ إِلَى الْجَنَانِ، فَرَفَعَ رَأْسَهُ فَرَأَى مَا أَعْجَبَهُ مِنَ الْخَبَرَةِ وَالنَّعْمَةِ فَقَالَ: لِمَنْ هَذَا يَا رَبِّ؟ فَقَالَ: لِمَنْ أَعْطَانِي ثَمَنَهُ، فَقَالَ: وَمَنْ يَمْلِكُ ذَلِكَ يَا رَبِّ؟ قَالَ: أَنْتَ، قَالَ: بَعَادًا؟ قَالَ: بَعْفُوكَ عَنْ أَخِيكَ، قَالَ: يَا رَبِّ فَإِنِّي قَدْ عَفَوْتُ عَنْهُ، قَالَ: خُذْ يَدَ أَخِيكَ فَأَدْخِلْهُ الْجَنَّةَ، ثُمَّ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ: (فَاتَّقُوا اللَّهَ وَأَصْلِحُوا ذَاتَ بَيْنِكُمْ).

الحديث التاسع عشر

عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ: قِيلَ يَا رَسُولَ اللَّهِ، مَنْ أَوْلِيَاءُ اللَّهِ الَّذِينَ لَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ؟ قَالَ: (الَّذِينَ نَظَرُوا إِلَى بَاطِنِ الدُّنْيَا حِينَ نَظَرَ النَّاسُ إِلَى ظَاهِرِهَا، وَاهْتَمُّوا بِأَجْلِ الدُّنْيَا حِينَ اهْتَمَّ النَّاسُ بِعَاجِلِهَا، فَأَمَّا تَوَاضَعُوا لِمَا حُشُوا أَنْ يُعْمِتَهُمْ، وَتَرَكَوْا مِنْهَا مَا عَلِمُوا أَنْ سَيَتَرَكَهُمْ، فَمَا عَرَضَ لَهُمْ مِنْ نَائِلِهَا عَارِضٌ إِلَّا رَفَضُوهُ، وَلَا تَأْخُذُهُمْ مِنْ رَفْعَتِهَا خَادِعٌ إِلَّا وَضَعُوهُ، خَلَقَتِ الدُّنْيَا عَنْدهُمْ فَمَا يُجَدِّدُونَهَا، وَخَرِبَتْ بَيْنَهُمْ فَمَا يَعْمُرُونَهَا، وَمَاتَتْ فِي صُدُورِهِمْ فَمَا يُحْيُونَهَا، بَلْ يَهْدُمُونَهَا فَيَتَبْنُونَهَا آخِرَتَهُمْ، وَيَسْبِعُونَهَا فَيَشْتَرُونَهَا بِمَا يَبْقَى لَهُمْ، وَنَظَرُوا إِلَى أَهْلِهَا صَرَخَى قَدْ حَلَّتْ بِهِمُ الْمَثَلَاتُ، فَمَا يَرَوْنَ أَمَانًا دُونَ مَا يَرَحُونَ وَلَا خَوْفًا دُونَ مَا يَحْذَرُونَ).

Двадесети хадис

От ебу Хурайра, който казва: Чух Пратеникът на Аллах ﷺ да казва: „Вие сте наследници на хора, отминали си в историята и остатък от предци, които се простираха повече и имаха повече сила от вас. Дори тези, които намираха най-голямо спокойствие в този свят бяха изтръгнати с тревога от него и дори тези, които имаха най-голямо доверие в този свят бяха предадени от него. Нито ги спаси силното им семейство, нито ги откупи похарченото богатство. Затова се запасете за напускането на този свят преди да бъдете сграбчени (от смъртта) ненадейно, защото сте много нехайни към подготовката си.”

Двадесет и първи хадис

От Адуллах ибн Умер, който казва: Пратеникът на Аллах ﷺ каза: „Бъди на този свят като странник или пътник и считай себе си сред мъртъвците! И когато душата ти осъмне не ѝ говори (, че ще доживее) да замръкне, и когато душата ти замръкне не ѝ говори (, че ще доживее) да осъмне! И вземи от здравето си за болестта си, и от младостта си за старостта си, и от незаетостта си за ангажираността си, и от живота си за смъртта си, защото не знаеш как ще бъдеш наречен утрешния (кияметския) ден!”

Двадесет и втори хадис

От ибн Аббас, който казва: Чух Пратеникът на Аллах ﷺ да казва в някои от своите проповеди и поучения: „О, хора, нека земния ви живот не отвлича вниманието ви от отвъдния, и недейте да предпочитате страстите си пред послушанието към господаря ви, и не превръщайте вярата ви и клетвите ви (в Аллах) в средство за противенето ви (към Аллах), и си дръжте сметка преди да ви направят сметка, и подгответе душите си преди да ви накажат, и се запасете за отпътуването (от този свят) преди да ви повали отчаянието! Защото то (Съдния ден) ще бъде заставане пред справедливостта и отсъждане на истината, и търсене (на отговорност) за задълженията. А онзи, който ви е предупредил изрично (Пратеникът на Аллах ﷺ) няма вина (за вашето държание).”

Двадесет и трети

От ебу Сеид ел-Худри, който казва: Чух Пратеникът на Аллах ﷺ да казва, напускайки Ухуд, заобиколен от хората, опирайки се на Талха: „О, хора, обърнете се към (изпълнение на) задълженията си, които ще поправят (положението ви в) отвъдния ви живот! И загърбете нещата, за които сте обезпечени (от Аллах) в земния ви живот! И не използвайте органите си, изхранени с благата му за подлагане на гнева му чрез противопоставяне нему! И ангажирайте себе си с търсене на прошката му! И насочете старанието си към доближаването му, чрез послушание нему! Защото който започне с (търсене на) дяла си от земното, губи дяла си от отвъдното, изпускайки пожеланото от земното. А който започне с (търсене на) дяла си от отвъдното, получава дяла си от земното, печелейки пожеланото от отвъдното.”

الحديث العشرون

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: سَمِعْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: (إِنَّمَا أَنْتُمْ خَلْفُ مَاضِيٍّ وَبَقِيَّةُ مُتَقَدِّمِينَ كَانُوا أَكْثَرَ مِنْكُمْ بَسْطَةً وَأَعْظَمَ سَطْوَةً، أُرْجُوا عَنْهَا أَسْكَنْ مَا كَانُوا إِلَيْهَا، وَغَدَرْتُ بِهِمْ أَوْثَقُ مَا كَانُوا بِهَا فَلَمْ تُغْنِ عَنْهُمْ قُوَّةُ عَشِيرَةٍ، وَلَا قِبَلٌ مِنْهُمْ بَذْلُ فِدْيَةٍ، فَأَرْحِلُوا نَفُوسَكُمْ بِزَادٍ مُبْلَغٍ، قَبْلَ أَنْ تَوْخَذُوا عَلَى فُجَاءَةٍ، وَقَدْ غَفَلْتُمْ عَنِ الْإِسْتِعَادِ).

الحديث الحادي والعشرون

عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ قَالَ: قَالَ لِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ: (كُنْ فِي الدُّنْيَا كَأَنَّكَ غَرِيبٌ، أَوْ غَابِرُ سَبِيلٍ، وَاعْدُدْ نَفْسَكَ فِي الْمَوْتِ، وَإِذَا أَصْبَحْتَ نَفْسَكَ فَلَا تُحَدِّثْهَا بِالْمَسَاءِ، وَإِذَا أَمْسَتْ فَلَا تُحَدِّثْهَا بِالصَّبَاحِ، وَخُذْ مِنْ صِحَّتِكَ لِسَقَمِكَ، وَمِنْ شَبَابِكَ لِهَرَمِكَ، وَمِنْ قَرَأِكَ لَشُغْلِكَ، وَمِنْ حَيَاتِكَ لَوَفَاتِكَ، فَإِنَّكَ لَا تَدْرِي مَا اسْمُكَ عَدَا).

الحديث الثاني والعشرون

عَنْ أَبِي عَبَّاسٍ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ فِي بَعْضِ خُطْبِهِ أَوْ مَوَاعِظِهِ: (أَيُّهَا النَّاسُ لَا تَشْغَلْكُمْ دُنْيَاكُمْ عَنْ آخِرَتِكُمْ، وَلَا تُؤْثِرُوا أَهْوَاءَكُمْ عَلَى طَاعَةِ رَبِّكُمْ، وَلَا تَجْعَلُوا إِيْمَانَكُمْ ذَرْبَةً إِلَى مَعَاصِيكُمْ، وَحَاسِبُوا أَنْفُسَكُمْ قَبْلَ أَنْ تُحَاسِبُوا، وَمَهْدُوا هَلَاكَكُمْ قَبْلَ أَنْ تُعَذِّبُوا، وَتَزَوَّدُوا لِلرَّحِيلِ قَبْلَ أَنْ تُزْجَعُوا، فَإِنَّمَا هُوَ مَوْقِفٌ عَدَلٍ، وَاقْضَاءُ حَقٍّ، وَسُؤَالٌ عَنْ وَاجِبٍ، وَلَقَدْ أَبْلَغَ فِي الْإِعْذَارِ مَنْ تَقَدَّمَ بِالْإِنْذَارِ).

الحديث الثالث والعشرون

عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ عِنْدَ مَنْصَرَفِهِ مِنْ أَحَدٍ وَالنَّاسُ مُحْدِفُونَ بِهِ، وَقَدْ أُسْنِدَ إِلَى طَلْحَةَ: (أَيُّهَا النَّاسُ: أَقْبِلُوا عَلَى مَا كَلَّفْتُمُوهُ مِنْ إِصْلَاحِ آخِرَتِكُمْ، وَأَعْرِضُوا عَمَّا ضَمِنَ لَكُمْ مِنْ أَمْرِ دُنْيَاكُمْ، وَلَا تَسْتَغْمِلُوا جَوَارِحَ غَدِيَّتِ بِنِعْمَتِهِ فِي التَّعَرُّضِ لِسَخَطِهِ بِمَعْصِيَتِهِ، وَاجْعَلُوا شُغْلَكُمْ بِالنِّمَاسِ مَغْفِرَتِهِ، وَاصْرِفُوا هِمَمَكُمْ إِلَى التَّقَرُّبِ إِلَيْهِ بِطَاعَتِهِ، إِنَّهُ مَنْ بَدَأَ بِنَصِيْبِهِ مِنَ الدُّنْيَا فَاتَهُ نَصِيْبُهُ مِنَ الْآخِرَةِ، وَلَمْ يَدْرِكْ مِنْهَا مَا يُرِيدُ، وَمَنْ بَدَأَ بِنَصِيْبِهِ مِنَ الْآخِرَةِ وَصَلَ إِلَيْهِ نَصِيْبُهُ مِنَ الدُّنْيَا، وَأَدْرَكَ مِنَ الْآخِرَةِ مَا يُرِيدُ).

Двадесет и четвърти хадис

От ебу Хурайра, който казва: Пратеникът на Аллах ﷺ каза: „Пазете се от излишната храна, защото тя трови сърцето и го закоравява, и въздържа частите на тялото от послушанието, и прави вниманието глухо към поучението. И се пазете от излишните погледи, защото те посяват страстта, и пораждат пренебрежението. И се пазете от прекалени желания, защото те пропиват сърцата с алчност и отпечатват в тях печата на обичта към земното, а тя е ключът към всяка злина и причината за пропадането на всяка добрина.”

Двадесет и пети хадис

От ибн Умер, който казва: Чух Пратеникът на Аллах ﷺ да казва: „О, хора, всичко (ценно) се намира в очаквано добро и избегнато зло, и разкрита лъжа, която е изоставена, и узната истина, която е последвана, и отвъдно, чиято сянка е надвиснала и е прицелено, и земно, чието изчерпване е наближило и е загърбено. И как може да се труди за отвъдното онзи, чийто стремеж към земното не прекъсва, а страстите му към него не свършват? Наистина предизвиква учудване онзи, който вярва във вечния дом, но се стреми към преходния и е узнал, че доволство на Аллах се намира в послушанието, а той бърза към противенето.”

Двадесет и шести хадис

От ебу Еййуб ел-Енсари, който казва: Чух Пратеникът на Аллах ﷺ да казва: „Украсете душите си с одеждата на послушанието и ги прикрийте с булото на страхопочитанието, и търсете и сеите доброто за себе си, и се старайте и стремете за постоянното си пребивание, и се трудете все едно съвсем скоро ще отпътувате и при Аллах ще пристигнете. Защото там няма да е от полза, освен добра постъпка, която сте подготвили или хубава награда, което сте заслужили. Защото вие ще пристигнете точно там, където сте се насочили (приживе) и ще получите отплата само за това, което сте оставили (приживе). Та да не ви подлъгват златните прелести на този свят (та да се отклоните) от високите степени на райските градини. И все едно булото е вдигнато, а съмнението – премахнато, и всеки един е узнал своето място и положение.”

Двадесет и седми хадис

От ебу Хурайра, който казва: Пратеникът на Аллах ﷺ каза в една от своите проповеди: „О, хора, не бъдете като този, който е подмамен от скоропостижните неща и е подведен от лъжливите мечти, и е съблазнен от хитрините на този свят. И той разчита на дом, който бързо ще изчезне и скоро ще напусне. И останалото от този свят в сравнение с изминалото е колкото ездачът да дръпне юздата или доящият да превърже вимето. Къде ще избягате и какво чакате? Късна се в Аллах, все едно земния свят, в който се намирате никога не го е имало, а отвъдния свят, към който вървите никога не е преставал да съществува! Затова се подгответе за настъпващото преместване и се запасете за наближаващото напускане! И знайте, че всеки ще се отправи към онова, което е подготвил напред и ще съжалява за онова, което е оставали назад.”

الحديث الرابع والعشرون

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ: (إِيَّاكُمْ وَفُضُولَ الْمَطْعَمِ، فَإِنَّهَا تَسْمُ الْقُلُوبَ بِالنَّفْسَةِ، وَتُبْطِئُ بِالْجَوَارِحِ عَنِ الطَّاعَةِ، وَتُضْمِرُ الْهَمَمَ عَنْ سَمَاعِ الْمَوْعِظَةِ، وَإِيَّاكُمْ وَفُضُولَ النَّظَرِ، فَإِنَّهُ يَبْذُرُ الْهَوَى، وَيُولِّدُ الْعُقْلَةَ، وَإِيَّاكُمْ وَاسْتِشْعَارَ الطَّعَمِ، فَإِنَّهُ يُشْرِبُ الْقُلُوبَ شِدَّةَ الْحَرِصِ، وَيَخْتِيرُ عَلَى الْقُلُوبِ بِطَائِعِ حُبِّ الدُّنْيَا، وَهُوَ مِفْتَاحُ كُلِّ سَيِّئَةٍ، وَسَبَبُ إِحْبَاطِ كُلِّ حَسَنَةٍ).

الحديث الخامس والعشرون

عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: (أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّمَا هُوَ خَيْرٌ يُرْجَى أَوْ شَرٌّ يُتَّقَى، وَبَاطِلٌ عُرِفَ فَاجْتَنِبْ، وَحَقٌّ يُبَيَّنْ فَطَلِبْ، وَآخِرَةٌ أَطْلَّ فَبَالِهَا فَسْعِي لَهَا، وَدُنْيَا أَرَفَ نَفَادُهَا فَأَعْرِضْ عَنْهَا، وَكَيْفَ يَعْمَلُ لِلْآخِرَةِ مَنْ لَا تَنْقُطُ عَنِ الدُّنْيَا رَغْبَتُهُ، وَلَا تَنْقُضِي فِيهَا شَهْوَتُهُ، إِنَّ الْعَجَبَ كُلَّ الْعَجَبِ لِمَنْ صَدَّقَ بِدَارِ الْبَقَاءِ وَهُوَ يَسْعَى لِدَارِ الْفَنَاءِ، وَعَلِمَ أَنَّ رِضَا اللَّهِ تَعَالَى فِي طَاعَتِهِ وَهُوَ يَسْعَى فِي مُخَالَفَتِهِ).

الحديث السادس والعشرون

عَنْ أَبِي أَيُّوبَ الْأَنْصَارِيِّ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: (حَلُّوا أَنْفُسَكُمْ بِالطَّاعَةِ، وَالسُّوْهَا قِتَاعَ الْمُخَافَةِ، وَاجْعَلُوا حَزَنَكُمْ لَا تَنْفُسَكُمْ، وَسَعْيَكُمْ لِمُسْتَقَرِّكُمْ، وَعَلِّمُوا أَنْفُسَكُمْ عَنْ قَلِيلٍ رَاحِلُونَ، وَإِلَى اللَّهِ صَائِرُونَ، فَلَا يَغْنَى عَنْكُمْ هُنَاكَ إِلَّا عَمَلُ صَالِحٍ قَدْ مَشُمُوهُ، أَوْ حَسَنُ ثَوَابٍ حُزْتُمُوهُ، إِنَّكُمْ إِنَّمَا تَقْدُمُونَ عَلَى مَا قَدْ مَتَمْتُمْ، وَتُجَازَوْنَ عَلَى مَا أَسْلَفْتُمْ، فَلَا تَخْذَعَنَّكُمْ زَخَافُ دُنْيَا دُنْيَةٍ عَنْ مَرَاتِبِ جَنَّاتٍ عَلَيْهَا، فَكَأَنَّ قَدْ كُشِفَ لَكُمْ الْقِنَاعُ فَارْتَفَعَ الْأَرْتِيَابُ، وَلَا فِى كُلِّ أَمْرٍ مُسْتَقَرُّهُ، وَعَرَفَ مَثْوَاهُ وَمَقِيلَهُ).

الحديث السابع والعشرون

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ فِي خُطْبَةٍ خَطَبَهَا: (لَا تَكُونُوا مِمَّنِ اخْتَدَعَتْهُ الْعَاجِلَةُ وَغَرَّتْهُ الْأُمْنِيَّةُ، وَاسْتَهْوَتْهُ الْخُدْعَةُ، فَرَكَنَ إِلَى دَارِ سَرِيعَةِ الزَّوَالِ، وَشَيْكَةِ الْإِسْقَالِ، إِنَّهُ لَمْ يَبْقَ مِنْ دُنْيَاكُمْ هَذِهِ فِي جَنْبِ مَا مَضَى إِلَّا كَأَنَّا خَرَّةَ رَاكِبٍ أَوْ صَرَّ حَالِبٍ، فَعَلَامَ تُعْرِجُونَ؟ وَمَاذَا تَنْتَظِرُونَ؟! فَكَأَنَّكُمْ وَاللَّهِ بِمَا قَدْ أَصْبَحْتُمْ فِيهِ مِنَ الدُّنْيَا كَأَن لَمْ يَكُنْ، وَمَا تَصِيرُونَ إِلَيْهِ مِنَ الْآخِرَةِ كَأَن لَمْ يَزَلْ، فَخُذُوا الْأَهْبَةَ لِأَرْوَفِ الثُّقْلَةِ، وَأَعِدُوا الزَّادَ لِلْقُرْبِ الرَّحْلَةِ، وَاعْلَمُوا أَنَّ كُلَّ أَمْرٍ عَلَى مَا قَدَّمَ قَادِمٌ، وَعَلَى مَا خَلَّفَ نَادِمٌ).

Двадесет и осми хадис

От ибн Аббас, който казва: Чух Пратеникът на Аллах ﷺ да казва: „О, хора, килимът на надеждата е постлан пред настъпването на крайния срок, а мястото на завръщането (при Аллах - махшер) е хиподрумът, където ще се състезават постъпките (на хората). И един ще е радостен за подготвеното от него – печеливш, а друг ще е отчаян за пропуснатото от него – окаян. О, хора, силните копнежи са (обвързани с усещане за) бедност, а скъсването с надеждите (, които са празни) – (с усещане за) богатство, и невзискателността (задоволяване с малко) е спокойствие, и самостоятелността (от другите хора) е богослужение (ибадет), и постъпките са съкровище, и този свят – мина (за добив на добрини). Кълна се в Аллах, онова, което ме радва от миналото на тази ваша преходна земя не е повече отколкото връхчетата на конците, прозиращи от моето (износено) наметало, а онова, което остава от бъдещето ѝ прилича на миналото ѝ повече отколкото една вода прилича на друга. И всичко скоро ще свърши и бързо ще изчезне, затова бързайте да изпреварите (в добрините) докато все още въздишките ви отсрочват (часа на смъртта ви) и самарите ви (телата ви) са нови (здрави), преди (смъртта) да ви хване за гърлата, че тогава съжалението няма да ви помогне.”

Двадесет и девети хадис

От Абдуллах ибн Умер, който казва: Чух Пратеникът на Аллах ﷺ да казва: „Моята общност на тази земя е на три степени. Първата степен (са тези, които) не желаят събирането на имущество и запасяването му, нито се стремят към притежанието и монопола му. Доволни са (да имат) от този свят, колкото да заситят глада си и да покрият голотата си, а богатството им в него е онова, с което ще достигнат отвъдния (свят). Тези са които няма да се страхуват и няма да тъжат. Втората степен (са тези, които) обичат събирането на имущество по най-чистите му пътища и раздаването му по най-добрите му начини. Сплотяват с него роднините си, и са грижовни чрез него към братята си, и утешават чрез него бедняците си. И да захаят горящ въглен за тях е по-лесно, отколкото да спечелят стотинка (дирхем), която не е позволена (халал) или да я похарчат, където не трябва, или да не я платят, където са длъжни, или да я спестят, докато настъпи смъртта им. На тези, ако им се направи подробна ревизия (на Съдния ден) ще (изпитат такова затруднение, все едно) са наказани, но ако се прояви снизхождение към тях (в равностетката им) ще се избавят (от затруднението). И третата степен (са тези, които) обичат трупането на имущество от позволено (халал) и непозволено (харам), и (предпочитат) стискането му там, където е задължение (фарз) и обязаност (ваджиб). Ако раздават от него – раздават прекомерно и безразсъдно, а ако не дават – не дават от скъперничество и алчност. На тези земният свят (дунята) е хванал юздите в сърцата им докато ги вкара в огъня (на Джехеннем) заради греховете им.”

الحديث الثامن والعشرون

عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: (أَيُّهَا النَّاسُ بَسِيطِ الْأَمَلَ مُتَقَدِّمِ حُلُولِ الْأَجَلِ، وَالْمَعَادِ مُضْمَرِ الْعَمَلِ، فَمُعْتَبِطٍ بِمَا احْتَقَبَ غَايَرُ، وَمُسْتَيْتَسُّ بِمَا قَاتَهُ مِنَ الْعَمَلِ نَادِمُ، أَيُّهَا النَّاسُ: إِنَّ الطَّمَعِ فَقْرٌ، وَالْيَأْسُ غِنَى، وَالْقَنَاعَةُ رَاحَةٌ، وَالْعَزَلَةُ عِبَادَةٌ، وَالْعَمَلُ كَنْزٌ، وَالدُّنْيَا مَعْدِنٌ، وَاللَّهُ مَا يَسُرُّنِي مَا مَضَى مِنْ دُنْيَاكُمْ هَذِهِ بِأَهْدَابِ بُرْدِي هَذَا، وَلَمَّا بَقِيَ مِنْهَا أَشْبَهُ بِمَا مَضَى مِنَ الْمَاءِ بِالْمَاءِ، وَكُلُّهُ إِلَى تَفَادٍ وَشَيْكِ وَزَوَالٍ قَرِيبٍ، فَبَادِرُوا وَأَنْتُمْ فِي مَهَلِ الْأَنْفَاسِ، وَحِدَّةِ الْأَحْلَاسِ قَبْلَ أَنْ تُوْخَذُوا بِالْكَظْمِ، فَلَا يَغْنَى التَّدَمُّ).

الحديث التاسع والعشرون

عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: (تَكُونُ أُمَّتِي فِي الدُّنْيَا عَلَى ثَلَاثَةِ أَطْبَاقٍ: أَمَّا الطَّبَقُ الْأَوَّلُ: فَلَا يَرْغَبُونَ فِي جَمْعِ الْمَالِ وَادِّخَارِهِ، وَلَا يَسْعَوْنَ فِي اقْتِنَائِهِ وَاحْتِكَارِهِ، إِنَّمَا رِضَاهُمْ مِنَ الدُّنْيَا سُدُّ جَوْعَةٍ، وَسَرُّ عَوْرَةٍ، وَغِنَاهُمْ فِيهَا مَا بَلَغَ بِهِمُ الْآخِرَةُ، فَأُولَئِكَ الَّذِينَ لَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ، وَأَمَّا الطَّبَقُ الثَّانِي: فَيُحِبُّونَ جَمْعَ الْمَالِ مِنْ أَطْيَبِ سُبُلِهِ، وَصَرَفَهُ فِي أَحْسَنِ وُجُوهِهِ، يَصِلُونَ بِهِ أَرْحَامَهُمْ، وَيَبْرُونَ بِهِ إِخْوَانَهُمْ، وَيُؤَسُّونَ بِهِ فَقَرَاءَتَهُمْ، وَلَعَضُّ أَحَدِهِمْ عَلَى الرَّصْفِ أَسهَلُ عَلَيْهِ مِنْ أَنْ يَكْتَسِبَ دَرَاهِمًا مِنْ غَيْرِ حِلِّهِ، أَوْ أَنْ يَضَعَهُ فِي غَيْرِ وَجْهِهِ، أَوْ أَنْ يَمْنَعَهُ مِنْ حَقِّهِ، أَوْ أَنْ يَكُونَ خَازِنًا لَهُ إِلَى حِينِ مَوْتِهِ، فَأُولَئِكَ الَّذِينَ إِنْ نَفَقُوا عُدُّوا، وَإِنْ عُفِيَ عَنْهُمْ سَامُوا، وَأَمَّا الطَّبَقُ الثَّالِثُ: فَيُحِبُّونَ جَمْعَ الْمَالِ مِمَّا حَلَّ وَحَرَّمَ، وَمَنْعَهُ مِمَّا افْتَرَضَ وَوَجَبَ، إِنْ أَنْفَقُوهُ أَنْفَقُوهُ إِسْرَافًا وَبِدَارًا، وَإِنْ أَمْسَكُوهُ أَمْسَكُوهُ بُخْلًا وَاحْتِكَارًا، فَأُولَئِكَ الَّذِينَ مَلَكَتِ الدُّنْيَا قُلُوبَهُمْ، حَتَّى أَوْرَدَتْهُمْ النَّارَ بِذُنُوبِهِمْ).

Тридесети хадис

От Енес ибн Малик, който казва: Пратеникът на Аллах ﷺ каза: „(Признак за) слаба увереност (в Аллах) е да задоволяваш хората докато разгневяваш Аллах, и да хвалиш тях за прехраната (получена) от Аллах, и да обвиняваш тях за онова, което не ти е дадено от Аллах. Защото прехраната на Аллах нито се привлича от алчността на алчния, нито се отблъсква от ненавистта на ненавистника. И наистина Аллах – всевишно е името му – чрез своето отсъждане е сторил спокойствието и облекчението да се намират в увереността и сигурността и е сторил угрижеността и тъгата да се намират в съмнението и гнева. И всеки път, когато изоставиш нещо, целейки да се предпазиш от (гнева на) Аллах, той те дарява с много по-добро. И всеки път, когато извършиш нещо за да се доближиш до Аллах, той умножава твоята награда многократно. Затова нека твоите внимание и стремеж бъдат насочени към отвъдното, където не свършва наградата на удовлетворения го, нито прекъсва наказанието на разгневения го.”

Тридесет и първи хадис

От ибн Умер, който казва: Пратеникът на Аллах ﷺ каза: „Няма нещо, което да ви отдалечава от огъня (на Джехеннем) и аз да не ви съм споменал за него, нито пък такова, което да ви доближава до градините (на Дженнета) и аз да не съм ви насочил към него. Наистина Светия дух внуши в сърцето ми, че никой слуга няма да умре докато не изяде всичката си прехрана, затова я търсете по най-хубавия начин. И нека отсрочването-забавянето на прехраната ви да не ви подтиква към търсене на изобилието на Аллах чрез непослушание, защото онова, което е при Аллах се придобива единствено чрез послушание. Не е ли отредена за всеки човек прехрана, която той непременно ще си получи? И който е доволен от нея получава изобилие-берекет в нея и тя му е достатъчна (за всичко), а който не е доволен от нея не получава изобилие-берекет в нея и тя не му е достатъчна. И наистина прехраната търси своя човека по същия начин, по който го преследва смъртта му.”

الحديث الثلاثون

عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ: (إِنَّ مِنْ ضَعْفِ الْيَقِينِ أَنْ تُرْضِيَ النَّاسَ بِسَخَطِ اللَّهِ، وَأَنْ تَحْمَدَهُمْ عَلَى رِزْقِ اللَّهِ، وَأَنْ تَذُمَّهُمْ عَلَى مَا لَمْ يُؤْتِكَ اللَّهُ، إِنَّ رِزْقَ اللَّهِ لَا يَجْرُهُ حِرْصُ حَرِيصٍ، وَلَا تَرُدُّهُ كِرَاهَةٌ كَارِيَةٍ، إِنَّ اللَّهَ تَبَارَكَ اسْمُهُ بِحُكْمِهِ جَعَلَ الرُّوحَ وَالْفَرْحَ فِي الرِّضَى وَالْيَقِينِ، وَجَعَلَ الْهَمَّ وَالْحُزْنَ فِي الشَّكِّ وَالسَّخَطِ، إِنَّكَ لَنْ تَدْعَ شَيْئًا أَتَقَاءَ لِلَّهِ إِلَّا آتَاكَ اللَّهُ خَيْرًا مِنْهُ، وَلَنْ تَأْتِيَ شَيْئًا تَقْرُبُ إِلَى اللَّهِ سُبْحَانَهُ إِلَّا أَجْزَلَ لَكَ الثَّوَابَ عَنْهُ، فَأَجْعَلْ هَمَّكَ وَسَعْيَكَ لِآخِرَةٍ لَا يَنْقُذُ فِيهَا ثَوَابُ الْمَرْضِيِّ عَنْهُ، وَلَا يَنْقَطِعُ فِيهَا عِقَابُ الْمَسْخُوطِ عَلَيْهِ).

الحديث الحادي والثلاثون

عَنِ ابْنِ عُمَرَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ: (لَيْسَ شَيْءٌ يُبَاعِدُكُمْ مِنَ النَّارِ إِلَّا وَقَدْ ذَكَرْتُمْ لَكُمْ، وَلَا شَيْءٌ يُقَرِّبُكُمْ مِنَ الْجَنَّةِ إِلَّا وَقَدْ دَلَلْتُمْ عَلَى اللَّهِ، إِنَّ رُوحَ الْقُدُسِ نَفَثَ فِي رَوْعِي، أَنَّهُ لَنْ يَمُوتَ عَبْدٌ حَتَّى يَسْتَكْمِلَ رِزْقَهُ، فَأَجْلُوا فِي الطَّلَبِ، وَلَا يَحْمِلَنَّكُمْ اسْتِبْطَاءُ الرِّزْقِ عَلَى أَنْ تَطْلُبُوا شَيْئًا مِنْ فَضْلِ اللَّهِ بِمَعْصِيَتِهِ، فَإِنَّهُ لَنْ يُنَالَ مَا عِنْدَ اللَّهِ إِلَّا بِطَاعَتِهِ، أَلَا وَإِنْ لِكُلِّ امْرِئٍ رِزْقًا هُوَ يَأْتِيهِ لَا يَحْتَالُهُ، فَمَنْ رَضِيَ بِهِ بَوْرَكَ لَهُ فِيهِ قَوْسَعُهُ، وَمَنْ لَمْ يَرْضَ بِهِ لَمْ يُبَارَكَ لَهُ فِيهِ فَلَمْ يَسَعَهُ، وَإِنَّ الرِّزْقَ لَيَطْلُبُ الرَّجُلُ كَمَا يَطْلُبُهُ أَجَلُهُ).

Тридесет и втори хадис

От Муавия, който казва: Чух Пратеника на Аллах ﷺ да казва по време на една празнична (байрямска) проповед: „Преходният свят (дунята) е дом на изпитания и обител до време, осяна с трудности. Бяха изтръгнати от него душите на щастливците и бяха изтръгнати насила от ръцете на нещастниците. Затова най-щастливите хора в него са тези, които най-малко го желаят, а най-нещастните хора в него са тези, които най-много го желаят. Той мами онзи, който е честен с него и заслепява онзи, който му се подчини, и изневерява на онзи, който му се поддаде. Спечелил е онзи, който го е загърбил и погубен е онзи, който го е залюбил. Блажен е слугата, който е внимателен към господаря си в него и е искрен към себе си, и е поставил покаянието-теўбе на преден план, а страстите си – на заден, още преди този свят да го изплауе към отвъдния и да се озове в утробата (на гроба) – пуста и прашна, черна и мрачна. (Там) нито ще бъде способен да увеличи добрините си, нито да намали злините си. После ще бъде съживен и събран (с останалите и подкаран) или към градините (на Дженнета), чието блаженство е вечно или към огъня (на Джехеннема), чието наказание не свършва.”

Тридесет и трети хадис

От Енес ибн Малик, който казва: Чух Пратеникът на Аллах ﷺ да казва: „О, съобщество на предани (на Аллах – мюсюлмани), засучете ръкави, защото работата е сериозна, и се снабдете (добре), защото заминаването ще е скоро, и се запасете (хубаво), защото пътят е дълъг, и олекотете товара си, защото пред вас стоят възвишения, трудни за преминаване, няма да ги преодолее, освен онзи чието бреме е леко! О, хора, преди да дойде часа (на Киямет) делата ще бъдат мъчни и събитията – ужасни, и времето – трудно. Ще властват несправедливите и начело ще застанат порочните, и ще преследват насърчаващите доброто, и ще се притискат възпиращите зло. Подгответе се за това със силна вяра и я захапете здраво с кътните си зъби, и търсете убежище в добрите постъпки, и принудете душите си да ги правят, и бъдете търпеливи към бедите! Така ще стигнете безпрепятствено до блаженството, което е вечно.”

Тридесет и четвърти хадис

От ебу Сеид ел-Худри, който казва: Чух Пратеникът на Аллах ﷺ да казва на един човек: „Желай страстно онова, което е у Аллах и Аллах ще те обикне. И бъди безразличен-аскетичен към онова, което е в хорските ръце и хората ще те обикнат. Защото безразличният към този преходен свят ще даде покой и на сърцето и на тялото си и на този свят и на отвъдния, а страстно желаещият този свят ще изтощи и сърцето и тялото си и на този свят и на отвъдния. И на Съдния ден ще дойдат хора с добрини колкото планините, но ще се заповяда да ги вкарат в огъня (на Джехеннем). Тогава попитаха: „О, вестителю на Аллах, дали не са изпълнявали молитвата си-намаз (та затова са наказани)?”, а той отвърна: „И молитвата-намаз са изпълнявали и говеенето-оруч са спазвали, дори през част от нощта допълнително са служили (на Аллах). Но когато им се явявала възможност за земна печалба се втурвали неудържимо към нея (без да се замислят).”

الحديث الثاني والثلاثون

عَنْ مُعَاوِيَةَ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ عَلَى الْمِنْبَرِ يَقُولُ فِي خُطْبَةٍ أَحَدِ الْعِيدَيْنِ: (الدُّنْيَا دَارُ بَلَاءٍ وَمَنْزِلُ قُلْعَةٍ وَعَنَاءٍ، قَدْ نَزِعَتْ عَنْهَا نُفُوسُ السُّعَدَاءِ، وَانْتَزِعَتْ بِالْكَرْهِ مِنْ أَيْدِي الْأَشْقِيَاءِ، فَاسْعَدُ النَّاسَ بِهَا أَرْغَبُهُمْ عَنْهَا، وَأَشْقَاهُمْ بِهَا أَرْغَبُهُمْ فِيهَا، هِيَ الْعَاشَةُ لِمَنْ اسْتَصَحَّهَا، وَالْمُغْوِيَةُ لِمَنْ أَطَاعَهَا، وَالْخَائِرَةُ لِمَنْ انْقَادَ لَهَا، فَالْقَائِزُ مَنْ أَعْرَضَ عَنْهَا، وَالْهَالِكُ مَنْ هَوَى فِيهَا، طُوِيَ لِعَبْدٍ اتَّقَى فِيهَا رَبَّهُ، وَنَاصَحَ نَفْسَهُ، وَقَدَّمَ تَوْبَتَهُ، وَآخَرَ شَهْوَتَهُ مِنْ قَبْلِ أَنْ تَلْفِظَهُ الدُّنْيَا إِلَى الْآخِرَةِ، فَيُصْبِحُ فِي بَطْنٍ مُوحِشَةٍ غَبْرَاءَ مُدْلِهِمَّةٍ ظَلَمَاءَ، لَا يَسْتَطِيعُ أَنْ يَزِيدَ فِي حَسَنَةٍ، وَلَا يَنْقُصَ مِنْ سَيِّئَةٍ، ثُمَّ يُنْشَرُ فَيُحْشَرُ، إِمَّا إِلَى جَنَّةٍ يَدُومُ نَعِيمُهَا، أَوْ إِلَى نَارٍ لَا يَنْقُذُ عَذَابُهَا).

الحديث الثالث والثلاثون

عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: (يَا مَعْشَرَ الْمُسْلِمِينَ شَمِّرُوا فَإِنَّ الْأَمْرَ جِدٌّ، وَتَاهَبُوا فَإِنَّ الرَّحِيلَ قَرِيبٌ، وَتَرَوُّدُوا فَإِنَّ السَّفَرَ بَعِيدٌ، وَخَفُّوا أَنْتَالَكُمْ فَإِنَّ وَرَاءَكُمْ عَقَبَةً كَوُودًا، لَا يَقْطَعُهَا إِلَّا الْمُخِفُّونَ، أَيُّهَا النَّاسُ: إِنَّ بَيْنَ يَدَيِ السَّاعَةِ أُمُورًا شِدَادًا وَأَهْوَالًا عِظَامًا، وَزَمَانًا صَعْبًا، يَتَمَلَّكَ فِيهِ الظَّالِمَةُ، وَيَتَصَدَّرُ فِيهِ الْفَسَقَةُ، فَيُضْطَهَدُ فِيهِ الْأَمْرُونَ بِالْمَعْرُوفِ، وَيُضَامُّ النَّاهُونَ عَنِ الْمُنْكَرِ، فَأَعِدُوا لِدَلِكِ الْإِيمَانَ، وَعُضُّوا عَلَيْهِ التَّوَّاجِدَ، وَالْجُورُ إِلَى الْعَمَلِ الصَّالِحِ، وَآكِرُهُوَ أَعْلَى النُّفُوسِ، وَاصْبِرُوا عَلَى الصَّرَاءِ، تَفْضُوا إِلَى التَّعْيِيرِ الدَّائِرِ).

الحديث الرابع والثلاثون

عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ لِرَجُلٍ يَعْطُهُ: (ارْغَبْ فِيمَا عِنْدَ اللَّهِ يُحِبُّكَ اللَّهُ، وَارْهَدْ فِيمَا فِي أَيْدِي النَّاسِ يُحِبُّكَ النَّاسُ، إِنَّ الزَّاهِدَ فِي الدُّنْيَا يَرْيَحُ قَلْبُهُ وَبَدَنُهُ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ، وَالرَّاعِبُ فِيهَا يُتَعَبُ قَلْبُهُ وَبَدَنُهُ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ، لِيَجِيَنَّ أَقْوَامٌ يَوْمَ الْقِيَامَةِ لَهُمْ حَسَنَاتٌ كَأَمْثَالِ الْجِبَالِ، فَيُؤْمَرُ بِهِمْ إِلَى النَّارِ فَقِيلَ: يَا نَبِيَّ اللَّهِ أَوْ مُصَلُّونَ كَانُوا؟ قَالَ: كَانُوا يَصُومُونَ وَيَصُومُونَ، وَيَأْخُذُونَ وَهَنًا مِنَ اللَّيْلِ، لَكِنَّهُمْ كَانُوا إِذَا لَاحَ لَهُمْ شَيْءٌ مِنَ الدُّنْيَا وَبُؤَسُوعِيهِ).

Тридесет и пети хадис

От ибн Умер, който казва: Чух Пратеника на Аллах ﷺ да казва: „О, хора, това е жилище на изопачението, а не на изправянето, и място на огорчението, а не на тържествуването. И онзи, който го узнае не се радва на благополучието му, нито тъжи за неблагоприятието му. Наистина, Аллах не е ли създал преходния свят (дунята) за жилище на изпитанията (премеждията), а трайния свят (ахирета) – за жилище на крайния резултат (от изпитанията)? И той е сторил изпитанията на преходния свят да са причина за наградата на трайния свят, а наградата на трайния свят да е (многократна) отплата (и компенсация) за изпитанията на преходния свят. Така той взема за да даде (много повече) и подлага на изпит за да се отплати (след изпита). Той (преходния свят) скоро ще премине и бързо ще си замине, та се пазете от сладостта на кърмата му, заради горчивината на отбиването ѝ и загърбете краткосрочните му удоволствия, заради дългосрочните му неприятности. И не се втурвайте да строите жилище, за което Аллах е отсъдил, че ще рухне, нито се обвързвайте с него след като той иска да скъсате, защото така ще се подложите на гнева му и ще заслужите наказанието му.”

Тридесет и шести хадис

От Енес ибн Малик, който казва: Каза Пратеникът на Аллах ﷺ: „О, хора, пазете се от (гнева на) Аллах по всички възможни начини и бързайте към удовлетворението му, и бъдете сигурни, че преходният свят (дуняа) ще изчезне (безвъзвратно), а отвъдния свят (ахирет) ще остане (завинаги), и се трудете за след смъртта си все едно никога не сте били на този свят, а винаги сте били в отвъдния. О, хора, човекът е гост на този свят, а онова, което държи в ръцете си е взето назаем, а гостът трябва да си замине и взетото назаем – да се върне. Наистина, не е ли преходният свят като вещ, изложена на показ, от която се възползва и добродетелният и престъпникът? А обещанието за отвъдния свят е истинско и в него отсъжда могъщ владетел. И нека Аллах помилва човека, помислил за себе си и подготвил се за закопаването в гроба си, докато юздата му е все още отпусната, а примката около врата му – хлабава, преди да изтече живота му и да приключат делата му.”

Тридесет и седми хадис

От ебу Зерр, който казва: Пратеникът на Аллах ﷺ каза на един човек, когото увещаваше: „Ограничавай се в нещата, които желаеш и ще понесеш нуждата-бедността по-леко. И се ограничавай в греховете и ще понесеш смъртта по-леко. И изпрати богатството си (на този свят) пред себе си, та да се радваш, когато го догониш (в отвъдния). И се задоволявай с даденото на теб и сметката ти (на другия свят) ще е по-лесна. И не отвличай вниманието си от нещата, които са ти задължение (пред Аллах), заради нещата, които са ти гарантирани (от Аллах), защото няма да те пропусне отреденото за теб, нито ще те настигне възпряното от теб. Затова не се мори за онова, което ще свърши, а се стреми към владение, което няма край и към жилище, което няма напускане.”

الحديث الخامس والثلاثون

عَنِ ابْنِ عُمَرَ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: (أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّ هَذِهِ الدَّارُ الدُّنْيَا لَدَارُ تَوَلَّى، وَلَا دَارُ آخِرَةٍ، وَمَنْزِلُ تَرْحَ لَا مَنَزِلَ فَرَحٍ، فَمَنْ عَرَفَهَا لَمْ يَفْرَحْ لِرَحَاءٍ، وَلَمْ يَحْزَنْ لَشِقَاءٍ، أَلَا وَإِنَّ اللَّهَ خَلَقَ الدُّنْيَا دَارَ بَلْوَى، وَالْآخِرَةَ دَارَ عُقْبَى، فَجَعَلَ بَلْوَى الدُّنْيَا لَتَوَابِ الْآخِرَةِ سَبَبًا، وَتَوَابِ الْآخِرَةِ مِنْ بَلْوَى الدُّنْيَا عَوَضًا فَيَأْخُذُ لِيُعْطَى وَبَيِّنَ لِيَجْزَى، إِنَّهَا لَسَرِيعَةُ الدَّهَابِ، وَشَيْكَةِ الْإِنْقِلَابِ، فَاحْذَرُوا حِلَاحَ وَرَضَاعَهَا لِمَرَارَةِ فِطَامَتِهَا، وَاهْجُرُوا الذِّيدَ عَاجِلَهَا لِكُرْبِهِ آجِلَهَا، وَلَا تَسْعَوْا فِي عُمرَانِ دَارٍ قَدْ قَضَى اللَّهُ خُرَابَهَا، وَلَا تَوَاصِلُوهَا وَقَدْ أَرَادَ مِنْكُمْ اجْتِنَابَهَا، فَتَكُونُوا الْمَسْخَطَةَ مُتَعَرِّضِينَ وَلِعُقُوبَتِهِ مُسْتَحِقِّينَ).

الحديث السادس والثلاثون

عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ: (أَيُّهَا النَّاسُ اتَّقُوا اللَّهَ حَقَّ تَقَاتِهِ، وَاسْعَوْا فِي مَرْضَاتِهِ، وَاتَّقِنُوا مِنَ الدُّنْيَا بِالْفَنَاءِ وَمِنَ الْآخِرَةِ بِالْبَقَاءِ، وَاعْمَلُوا الْمَا بَعْدَ الْمَوْتِ، فَكَأَنَّكُمْ بِالْأَيَّامِ تَمُوتُونَ وَبِالْآخِرَةِ لَمْ تَمُوتُوا، أَيُّهَا النَّاسُ: إِنَّ مَنْ فِي الدُّنْيَا ضَيِّفٌ وَمَا فِي يَدِهِ عَارِيَةٌ، وَالضَّيِّفُ مُرْتَحِلٌ وَالْعَارِيَةُ مُرْدُودَةٌ، أَلَا وَإِنَّ الدُّنْيَا عَرَضٌ حَاضِرٌ يَأْكُلُ مِنْهُ الْبَرُّ وَالْفَاجِرُ، وَالْآخِرَةُ وَعْدٌ صَادِقٌ، يَحْكُمُ فِيهَا مَلِكٌ قَادِرٌ، فَرَحِمَ اللَّهُ أُمَّرَأَةً أَنْظَرَتْ لِنَفْسِهِ وَمَهْدَلَتْ مِسْمَهُ، مَا دَامَ رَسْنُهُ مُرْتَحِيًا، وَحَبَلُهُ عَلَى عَارِيَةِ مُلْتَقِيًا، قَبْلَ أَنْ يَنْفَذَ أَجْلُهُ، فَيَنْقَطِعَ عَمَلُهُ).

الحديث السابع والثلاثون

عَنْ أَبِي ذَرٍّ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ لِرَجُلٍ وَهُوَ يُوصِيهِ: (أَقِلَّ مِنَ الشَّهَوَاتِ يَسْهَلْ عَلَيْكَ الْفَقْرُ، وَأَقِلَّ مِنَ الذُّنُوبِ يَسْهَلْ عَلَيْكَ الْمَوْتُ، وَقَدِّمَ مَالَكَ أَمَامَكَ يَسُرَّكَ اللَّحَاقُ بِهِ، وَاقْتَعِ بِمَا أُوتِيَتهُ يَخَفَّ عَلَيْكَ الْحِسَابُ، وَلَا تَشْتَاعِلْ عَمَّا فُرِضَ عَلَيْكَ بِمَا قَدْ ضَمِنَ لَكَ، إِنَّهُ لَيْسَ بِقَايَتِكَ مَا قُسِمَ لَكَ، وَلَسْتَ بِلَا حَقٍّ مَا زُوِيَ عَنْكَ، فَلَا تَكُنْ جَاهِدًا فِيمَا يُصْبِحُ نَافِدًا، وَاسِعَ لِمَلِكٍ لَا رِوَالَ لَهُ، فِي مَنْزِلٍ لَا آتِيقَالَ عَنْهُ).

Тридесет и осми хадис

От ибн Аббас, който казва: Чух Пратеника на Аллах ﷺ да казва: „Всеки път, когато обичта към преходния свят (дунйа) се настани в сърцето на слугата (на Аллах), тя го обвързва с (ъс следните) три неща: ангажираност, чието напрежение (умора, затруднение) не го напуска (никога); и бедност (нужда), която не се премахва с (никое) богатство; и (празни) очаквания, които нямат край. Наистина преходният свят и отвъдният свят преследват и са преследвани. Преследващият отвъдния свят е преследван от преходния, докато изяде (и последния залък от) прехраната си, а преследващият преходния свят е преследван от отвъдния, докато смъртта го сграбчи за гърлото. И наистина щастливецът е онзи, който избере трайното, чието блаженство е вечно, пред преходното, чието наказание не свършва. И изпрати пред себе си онова, което се намира в ръцете му, преди да го остави зад себе си на човек, който ще се радва да го похарчи, докато той самият се е измъчвал да го трупа и се е скъпил (да го раздава).”

Тридесет и девети хадис

От ебу Хурайра, който казва: Пратеникът на Аллах ﷺ каза: „Този преходен свят си отива, обърнал гръб, а отвъдният настъпва лице в лице. И вие се намират в ден, където има (само) работа, без равносметка, а скоро ще се озовете в ден, където ще има (само) равносметка, без работа. И Аллах дава преходния свят и комуто обича и комуто мрази, но не дава отвъдния, освен комуто обича. И наистина преходният свят има своите рожби и отвъдният свят има своите рожби, та бъдете от рожбите на отвъдния, не от рожбите на преходния. И най-лошото, от което се страхувам за вас, е следването на страстите и безпочвените надежди, защото следването на страстите отклонява сърцата ви от истината, а безпочвените надежди отклоняват вниманието (енергията) ви към този свят. А за завладения (човек) от тях двете не остава добро нито на този свят, нито на другия.”

الحديث الثامن والثلاثون

عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: (إِنَّهُ مَا سَكَنَ حُبُّ الدُّنْيَا قَلْبَ عَبْدٍ إِلَّا التَّاطُّ مِنْهَا بِثَلَاثٍ: شُغْلٍ لَا يَتَنَفَّكُ عَنَّاؤُهُ، وَفَقْرٍ لَا يَذْرُكُ غِنَاهُ، وَأَمَلٍ لَا يَبَالُ مُنْتَهَاهُ، إِنَّ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةَ طَائِلَتَانِ وَمَطْلُوبَتَانِ، فَطَالِبِ الْآخِرَةِ تَطْلُبُهُ الدُّنْيَا حَتَّى يَسْتَكْمِلَ رِزْقَهُ، وَطَالِبِ الدُّنْيَا تَطْلُبُهُ الْآخِرَةُ حَتَّى يَأْخُذَ الْمَوْتُ بِعُنُقِهِ، أَلَا وَإِنَّ السَّعِيدَ مَنْ اخْتَارَ رَاقِيَةً يَدُومُ نَعِيمُهَا، عَلَى قَائِيَةٍ لَا يَتَقَدُّ عَذَابُهَا، وَقَدَّمَ لِمَا يَفْدُمُ عَلَيْهِ مِمَّا هُوَ الْآنَ فِي يَدَيْهِ، قَبْلَ أَنْ يُخْلَفَهُ لِمَنْ يَسْعُدُ بِإِنْفَاقِهِ وَقَدْ شَقِيَ بِجَمْعِهِ وَاخْتِكَارِهِ).

الحديث التاسع والثلاثون

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ: (أَلَا إِنَّ الدُّنْيَا فِدَارٌ تَحَلَّتْ مُدِيرَةٌ، وَالْآخِرَةُ قَدَحٌ تَحْمَلَتْ مُقْبِلَةٌ، أَلَا وَإِنَّكُمْ فِي يَوْمٍ عَمَلٍ لَيْسَ فِيهِ حِسَابٌ، وَيُوشِكُ أَنْ تَكُونُوا فِي يَوْمٍ حِسَابٍ لَيْسَ فِيهِ عَمَلٌ، وَإِنَّ اللَّهَ يُعْطِي الدُّنْيَا مَنْ يُحِبُّ وَيُبْغِضُ، وَلَا يُعْطِي الْآخِرَةَ إِلَّا مَنْ يُحِبُّ، وَإِنَّ لِلدُّنْيَا أَتْبَاءَ، وَلِلْآخِرَةِ أَتْبَاءَ، فَكُونُوا مِنْ أَتْبَاءِ الْآخِرَةِ وَلَا تَكُونُوا مِنْ أَتْبَاءِ الدُّنْيَا، إِنَّ سَرَّ مَا اتَّخَوْفُ عَلَيْكُمْ أَتْبَاعُ الْهَوَى، وَطُولُ الْأَمَلِ، فَاتَّبَاعُ الْهَوَى يَصْدِفُ بِقُلُوبِكُمْ عَنِ الْحَقِّ، وَطُولُ الْأَمَلِ يَصْرِفُ هِمَمَكُمْ إِلَى الدُّنْيَا، وَمَا بَعْدَهُمَا لِأَحَدٍ مِنْ خَيْرٍ فِي دُنْيَا وَلَا آخِرَةٍ).

Четиридесети хадис

От Енес ибн Малик, който казва: Пратеникът на Аллах ﷺ каза: „Няма къща, където ангелът (меляикето) на смъртта да не спира пред вратата ѝ по пет пъти на ден. И ако той намери, че домакинът ѝ е изял прехраната си и е изживял живота си, го поразява с мъките на смъртта, та го обхващат страданията ѝ и го обземат пристъпите ѝ. И едни от семейството му си скубят косите, други удрят лицата си, трети са задавени от плач, четвърти крещят и го оплакват. А ангелът на смъртта казва: „Горко ви! От какво се плашите и защо жалеете? На никого не съм отнел от прехраната, нито съм скъсил живота му, нито съм дошъл при него без заповед, нито съм взел душата му без разрешение. И аз ще се върна при вас, после пак ще се върна, после пак ще се върна, докато не оставя нито един.“” Тогава Вестителят на Аллах ﷺ каза: „Кълна се в онзи, в чиято ръка е душата на Мухаммед, ако те можеха да видят мястото му и да чуят думите му щяха да забравят за умирация и да заплачат за себе си. И когато мъртвецът бъде понесен върху носилото (табут) душата му подскача над носилото, казвайки: „О, жени мои! О, деца мои! Нека преходният свят (дунйа) не ви разиграва, както мен разигра. Трупам имот от позволено и непозволено, после го оставих на другите след себе си, да харчат на воля онова, за което ще ми държат отговорност. Затуй се пазете от това, което ме сполята!“”

الحديث الأربعون

عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ: (مَا مِنْ بَيْتٍ إِلَّا وَمَلَكُ الْمَوْتِ يَقِفُ عَلَى بَابِهِ كُلَّ يَوْمٍ خَمْسَ مَرَّاتٍ، فَإِذَا وَجَدَ الْإِنْسَانَ قَدْ تَقَدَّ أَكْلُهُ، وَانْقَطَعَ أَجَلُهُ، أَتَى عَلَيْهِ غَمُّ الْمَوْتِ، فَعَشِيَّتُهُ كُرْبَاتُهُ وَعَمَرَتُهُ عِلَزَاتُهُ، فَمِنْ أَهْلِ بَيْتِهِ النَّاشِرَةُ سَعْرَهَا، وَالضَّارِبَةُ وَجْهَهَا، وَالْبَاكِیَةُ لَشَجْوِهَا، وَالصَّارِحَةُ بِوَيْلِهَا، فَيَقُولُ مَلَكُ الْمَوْتِ: وَتِلْكَكُمْ مِمَّا الْفَزَعُ؟ وَفِيمَا الْجَزَعُ؟ مَا أَذْهَبْتُ لِأَحَدٍ مِنْكُمْ رِزْقًا، وَلَا قَرَّبْتُ لَهُ أَجَلًا، وَلَا أَتَيْتُهُ حَتَّى أُمِرْتُ، وَلَا قَبَضْتُ رُوحَهُ حَتَّى اسْتُؤْمِرْتُ، وَإِنِّي لِي فِيكُمْ عَوْدَةٌ ثُمَّ عَوْدَةٌ، حَتَّى لَا أَتْبِقِي مِنْكُمْ أَحَدًا، فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ: فَوَالَّذِي نَفْسُ مُحَمَّدٍ بِيَدِهِ لَوَيَرُونَ مَكَانَهُ وَيَسْمَعُونَ كَلَامَهُ، لَذَهَلُوا عَنْ مَيِّتِهِمْ وَلَبَّكُوا عَلَى نَفْسِهِمْ، حَتَّى إِذَا حُمِلَ الْمَيِّتُ عَلَى نَعْشِهِ رَفَرَفَ رُوحُهُ فَوْقَ النَّعْشِ وَهُوَ يُنَادِي: يَا أَهْلِي، وَيَا وَلَدِي، لَا تَلْعَبَنَّ بِكُمْ الدُّنْيَا كَمَا لَعَبْتُ بِي، جَمَعْتُ الْمَالَ مِنْ حِلِّهِ وَغَيْرِ حِلِّهِ، ثُمَّ خَلَقْتُهُ لِعِيرِي بِالْمَهْنَاءِ لَهُ، وَالتَّبَعَةَ عَلَيَّ، فَاحْذَرُوا مِثْلَ مَا حَلَّ بِي).

